

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΑ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19.—Τηλ. 227-689 | 15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1967 | ΑΡ. 2

ΝΑ ΤΕΘΗ ΕΠΙ ΤΗΝ ΛΥΧΝΙΑΝ

Ἄνετειλε καὶ πάλιν ὁ νέος χρόνος, μὲ ὄλως ἀσταθεῖς εἰσέτι τὰς περὶ εἰρήνης ἐλπίδας τῆς ἀνθρωπότητος. Βαθεῖαι ἀτυχῶς εἶναι αἱ διαφωνίαι τῶν ἡγετῶν τῆς Γῆς περὶ τῆς πολιτικῆς ἀληθείας· καὶ ὡς πρὸς τὴν ὀρθότητα τῶν πολιτικῶν συστημάτων, διὰ τὴν διακυβέρνησιν τῶν λαῶν. Στυγνὰ δὲ καὶ ἀνυποχώρητα συμφέροντα καλλιεργοῦν ἐγωῖσμοὺς σκληροτραχήλους, πού μόνον τῶν ἔρεισμα ἔχουν τὴν δύναμιν, τὴν στρατιωτικὴν ὀργάνωσιν, καὶ τὸν συνεχῆ ἐφοδιασμόν μὲ ὄπλα, τῶν ὁποίων ἡ χρῆσις θὰ ἐπέφερεν ἀναμφιβόλως τὸν παγκόσμιον ὄλεθρον!

★

Ἐντεῦθεν—δικαίως—ἀγωνία, φοβία καὶ ἀγχος συνέχουν τὰς ψυχὰς· ἀβεβαία ἀποβαίνει ἡ πορεία τοῦ κόσμου· καὶ κρίσις βαθεῖα—ἠθική, πολιτική, καὶ οἰκονομική—ἐπιλυμαίνονται τοὺς λαούς. Καὶ εἰς μάτην συνέρχονται παγκόσμια Συμβούλια πρὸς ἀναζήτησιν τῆς ἐνότητος τῶν ψυχῶν. Ὁ σύγχρονος τεχνικός πολιτισμός, ἀξιοθαύμαστος ἀληθῶς εἰς ὑλικά ἐπιτεύγματα, ἀντὶ νὰ δημιουργῇ καὶ ἀρτίους ἀνθρώπους, μὲ ἀπολύτως ἡρμονισμένα τὴν σκέψιν καὶ τὸ συναίσθημα, παροξύνει ἀντιθέτως τὰ πάθη καὶ τὰ ἔνστικτα· καὶ παραθεωρεῖ ἰταμῶς τοὺς παλμούς τῆς ἐλευθερίας τῶν λαῶν. Καὶ ἀντὶ νὰ συγκλίνουν αἱ προσπάθειαι πρὸς ἐπιβολὴν ὀλοῦν πληρεστέρας ἀλληλεγγύης, ἀγάπης καὶ δικαιοσύνης εἰς τὸν κόσμον, ἀτροφοῦν αἱ ἠθικαὶ ἀξίαι, παραμένουν κυρίαρχοι οἱ ἐγωῖσμοί, καὶ τὰ οἰκονομικὰ συμφέροντα κατευθύνουν τὰς ἀποφάσεις τῶν ἰσχυρῶν. Οἱ ἐγωῖσμοὶ ὅμως, ἡ βία, καὶ τὰ μίσση οὐδέποτε ὀδηγοῦν πρὸς τὴν

ἐνότητα. Διότι δὲν ὑπάρχουν ὁδοὶ κακαί, αἱ ὁποῖαι νὰ κατευθύνουν πρὸς τὸ ἀγαθόν. Καὶ μόνον τὸ πνεῦμα ἐνώνει. Τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ, τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας καὶ τῆς ταπεινοφροσύνης. Πᾶσα ἄλλη πολιτικὴ ἀποβαίνει λαοφθόρος· καὶ ὀδηγεῖ τελικῶς πρὸς τὴν βαρβαρότητα καὶ πρὸς τὸν ἴλιγγον τῆς καταστροφῆς.

★

Δυστυχῶς καὶ ἡ χώρα μας, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐδημιουργήθη κατὰ πρῶτον ἡ πολιτικὴ ἐπιστήμη, ὑπέστη προφανῶς τὰς ἐπιπτώσεις τῆς παγκοσμίου αὐτῆς ἀναταραχῆς. Καὶ ἀπεδείχθη προσφάτως ὑπερευμοιροῦσα πολιτικῶν σπουδαρχούντων καὶ ἀρχολιπάρων. Καὶ ἦτο τοῦτο μοιραῖον. Διότι, ὅταν τὸ ἐωσφορικὸν πνεῦμα τῆς ἀλαζονείας, πού τοποθετεῖ πᾶσαν προκοπὴν καὶ χαρὰν εἰς τὴν βεβαίωσιν ἐαυτοῦ, κατακυριεύη τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ παραμείνουν ἀνεπηρέαστα τὸ ἦθος, ἡ πνευματικὴ ζωὴ, καὶ ἀναποφεύκτως ἡ πολιτικὴ οἰασδῆποτε χώρας; Ἡ πτώσις εἶναι ἀφευκτος. Διότι πολιτικὴ οὐδὲν ἄλλο εἶναι—πρέπει νὰ εἶναι—εἰμὴ ὑψηλὴ συνείδησις χρέους· καὶ ὀρθὸς προβληματισμός· καὶ πλήρης συνέσεως ἀντιμετώπισις τῶν περιστάσεων, καὶ τῶν νομίμων ἐπιδιώξεων τοῦ κοινωνικοῦ καὶ ἐθνικοῦ συνόλου. Ὡς ἐκ τούτου, δεόν νὰ δρᾷ ἀδεσμεύτως. Καὶ νὰ ἐξοβελίξῃ ἀποφασιστικῶς πᾶν τὸ μὴ σύμμετρον πρὸς τὸ ὄντως ἀγαθόν· καὶ πᾶν ὅ,τι καταθλώνει τὰς πηγὰς τῆς ζωῆς. Κατὰ τὸ σοφὸν δὲ ἀρχαῖον παράγγελμα, ὁ ἀληθὴς πολιτικός πρέπει νὰ κατακοσμηθῆται ἀπὸ τὰς ἐξῆς τέσσαρας ἀρετὰς· ἀγνῶναι τε τὰ δέοντα· καὶ

ἐρμηνεύσαι ταῦτα· φιλόπολις τε· καὶ χρημάτων κρείσσων».

★

Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὰς ἄλλας δραστηριότητας τῆς προσφάτου παρ' ἡμῖν πολιτικῆς δράσεως, ἐπέχομεν γνώμην. Ὡς πρὸς τὴν ἐπιδειχθεῖσαν ὅμως τοιαύτην εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μας ζωῆς, φρονοῦμεν ἀνεκδοιάστως, ὅτι ὑπῆρξεν ὅλως ἀνεπίτρεπτος, ἀπαράδεκτος, μὴ φιλία πρὸς τὴν ἁγίαν μας Ἐκκλησίαν, καὶ πᾶν ἄλλο ἢ ἐπιοκοδομητικὴ τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος.

Καὶ πῶς ὄχι, ὅταν ὑπὸ συνθήκας κοινοβουλευτικῶς ἀποκαρδιωτικὰς καὶ αὐτοδῆλου πολιτικῆς συναλλαγῆς ἐψηφίσθησαν νόμοι, κατακολοβοῦντες τὰ παραδεδομένα· συγγέροντες τὰ φύσει ἄμικτα καὶ ἐναντία· καὶ καταδουλοῦντες εἰς τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν τὴν Ἐκκλησίαν, ποῦ εἶναι ἡ Κιβωτὸς τῆς Χάριτος, ἀλλὰ καὶ τὸ πάνσεπτον Παλλάδιον τῆς Ἐθνικῆς μας ζωῆς;

Πῶς ὄχι, ὅταν παρεθεωρήθη παντελῶς, ὅτι τόσον τὰ δόγματά της, ὅσον καὶ οἱ συμβολισμοὶ της καὶ αἱ ἱεροπραξίαι της εἶναι πρωταρχικαὶ πραγματικότητες τῆς πνευματικῆς ζωῆς· ὅτι ἐντὸς αὐτῆς—ἀνά πᾶσαν στιγμὴν τῆς ζωῆς της—παράγεται μία ἀέναος κίνησις πρὸς τὸ βάθος τῆς θείας ζωῆς· καὶ ἐπὶ πᾶσιν, ὅτι διὰ τῶν θείων Ἑλλήνων Πατέρων μας ἀπέβη αὕτη τὸ ἀψευδὲς καὶ ἀσίγητον χρηστήριον ὅλου τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου;

★

Πῶς ὄχι προσέτι, ὅταν ἐλησημονήθη τόσον ὀλοκληρωτικῶς ἡ Θεανδρική της φύσις καὶ ὑπόστασις· καὶ ὅτι ἀποτελεῖ τὸ μυστικὸν σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ποῦ συνεχίζει τὸ ἀπολυτρωτικὸν του ἔργον; Ἄς μᾶς εἴπουν λοιπόν, εὐθέως καὶ εὐθαρσῶς, ἀρνοῦνται μήπως τὴν ιδιότητά της αὐτήν; Μόνον ὁ ἄπτερος ὀρθολογισμὸς ποῦ ἀδυνατεῖ νὰ κατανοήσῃ τὴν Θεανδρικήν φύσιν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ μυστήριον τῆς ἐνότητος τῶν δύο φύσεων εἰς μίαν, καὶ μόνην, θὰ ἦτο δυνατόν ν' ἀμφισβητήσῃ τοῦτο καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὴν ὁποίαν ἔδρυσεν, καὶ τῆς ὁποίας «αὐτὸς ἐστὶν ἡ κεφαλή»! Τότε ὅμως, πῶς δὲν ἐνομίσθη ὁ-

λως ἀθέμιτον, καὶ ἀντικρυς ἐξάγιστος ὕβρις πρὸς τὴν ἁγίαν μας Ἐκκλησίαν, νὰ ρυθμίζεται ἡ ἐσωτερικὴ της ζωὴ, χωρὶς αὕτη οὐδαμῶς νὰ ἐρωτᾶται; Καὶ ποῖον ἀπομένει τὸ κύρος τῶν ποιμένων της, ὡς διαγγελέων τῆς θείας ἀληθείας, ὅταν καταθραύεται ἡ πνευματικὴ ἐξουσία καὶ σύρεται δορυάλωτος τῶν ἐκάστοτε κοσμοαρχόντων;

★

Διὰ τοῦτο, πιστεύομεν, ὅτι παρὰ τὰς ἀγαθὰς ἀναμφισβητήτως προθέσεις, τὰ νομοθετηθέντα ὑπῆρξαν κακόπλαστον δημιουργήματα τῶν πολυταράχων ἡμερῶν τῆς προσφάτου πολιτικῆς ἀνεμοθυέλλης, τὸ ὁποῖον χρήζει ἀναμορφώσεως. Διότι ὁδηγεῖ εἰς ἐκτράχυνσιν καὶ χαλάρωσιν τοῦ τιμαλφεστάτου καὶ ἀγιωτέρου τῶν δεσμῶν Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας. Καὶ δέον—τὸ ταχύτερον—νὰ καθιερωθῶσιν συνάλληλοι· καὶ νὰ συγκιρνώνται εἰς ἄρρηκτον ὁμόνοιαν. Τὸ ἀντίθετον θὰ ἦτο ἀνήκεστον κακόν. Καὶ εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι πρῶτοι θὰ ἀναμολογῶσι τοῦτο οἱ νομοθέται, οἱ ὁποῖοι ὁμολογουμένως ἐπέδειξαν στοργὴν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, μετὰ τὴν ἱκανοποιητικὴν ἐπίλυσιν τοῦ οικονομικοῦ προβλήματος τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου. Θὰ ἦτο δὲ μέγα ἀληθῶς ἀτύχημα νὰ θεωρηθῇ ὡς ζήτημα κύρους ἢ ἀνένδοτος ἐπιμονή. Διότι τῶν Ἀρχόντων ἀληθῆς καὶ ζηλωτῆ ἀξιοπρέπεια εἶναι ἡ Ἀρετὴ· καὶ ἡ ταχεῖα τῶν ἡμαρτημένων διόρθωσις.

★

Θὰ μᾶς ὀμιλήσουν ἴσως περὶ διαφορῶν κατὰ καιροὺς ἀτοπημάτων. Καὶ ἀκόμη, ὅτι προέβη εἰς χειροτονίας, ἀγνοήσασα τὴν ἀναστολὴν τῆς γνωστῆς πράξεως. Τοὺς ἀπαντῶμεν, ὅτι ἡ ἐντελῶς κατεπείγουσα δημοσίευσίς της τὴν παραμονὴν ἀκριβῶς τῆς συγκλήσεως τῆς Βουλῆς εἶναι ἐντελῶς ἀδικαιολόγητος. Ἡ δὲ ἀναστολὴ τῶν χειροτονιῶν, μετὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ὅλης διαδικασίας, ἦτο ἀνέφικτος. Καὶ πολὺ φοβούμεθα—ἔχομεν δὲ πρὸς τοῦτο σοβαρὰς ἐνδείξεις—ὅτι ἐχρησιμοποιήθη ὡς ἀφορμὴ, διὰ τὴν περαιτέρω ἐνίσχυσιν καὶ κατοχύρωσιν τῆς Κρατικῆς ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας λαβῆς· ἀπὸ τῆς ὁποίας μόνον χάρις εἰς τὴν

ΤΟ Ν. Δ. 4589/1966 ἘΝ ΣΧΕΣΕΙ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΙΕΡΟΥΣ ΚΑΝΟΝΑΣ

Μεταξύ τῶν ἀδίκων καί, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀντικανονικῶν, ὡς ἐκ τούτου δὲ καὶ ἀντισυνταγματικῶν, διατάξεων τοῦ Ν. Δ. 4589/1966, δι' ἃς δικαίως ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀντέστη, περιλαμβάνεται καὶ ἡ ἐν τῇ παραγράφῳ 5 τοῦ ἀρθροῦ 6 κατάργησις τῶν διατάξεων «περὶ οἰκειοθελοῦς διαθήσεως ἢ κληρονομίας τῶν Ἀρχιερέων», οἱ ὅποιοι κληρονομοῦνται τοῦ λοιποῦ ὑπὸ τοῦ ΤΑΚΕ, ἐξαιρουμένων τῶν περιουσιακῶν στοιχείων τῶν Ἀρχιερέων, τῶν κτηθέντων παρ' αὐτῶν πρὸ τῆς χειροτονίας των, ἢ περιελθόντων εἰς αὐτοὺς ἐκ κληρονομίας. Τὴν διάταξιν ταύτην θεωροῦμεν ἀδικον καὶ ἀντικανονικὴν διὰ τοὺς κάτωθι λόγους :

1) Οἱ Ἱεροὶ Κανόνες ἀναγνωρίζουσιν εἰς τοὺς

ὑψηλὴν ἀγωνιστικότητα τῆς σεπτῆς μας Ἱεραρχίας ἀπηλλάγη.

Ὡς πρὸς τὰ κατὰ καιροὺς δὲ σημειούμενα ἐλαχιστότατα ἀτοπήματα—καὶ τὰ ὁποῖα τόσον διαβοοῦνται ἀπὸ τοὺς ὑπεράγαν ζηλωτὰς—κολάζονται ταῦτα αὐστηρῶς, ἅμα γνωσθέντα. Καὶ ἄς μὴ λησμονῆται, ὅτι ἀσθενῆ ἀνθρώπινα πλάσματα καὶ ὄχι ἕνσαρκοι ἄγγελοι τὴν ἀπαρτίζουν. Ὅπως δὲ ὁ πολὺς Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων γράφει, «εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἐπουρανίου Δεσπότητος εὐρίσκονται καὶ χρυσᾶ σκεύη καὶ ἀργυρᾶ· καὶ ἄλλα τινὰ ὀστράκινα καὶ ξύλινα». Ἡ καθόλου ὁμῶς ζωὴ τῆς ἀγίας μας Ἐκκλησίας σήμερον εἶναι συνεχῶς ἀνιοῦσα, ὅσον οὐδέποτε. Τὸ δὲ κοινωνικὸν τῆς ἔργον περιλάμπρον ἀληθῶς καὶ ἀξιοθαύμαστον καὶ συντελεστικὸν τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς τοῦ λαοῦ μας ἀναγεννήσεως. Καὶ εἶναι λυπηρόν, λυπηρότατον, ὅτι τόσον ἀγνοεῖται καὶ παραθεωρεῖται. Ἐπὶ πᾶσι δέ, ὅτι γαλακτοτροφοῦσα αὕτη ἀδιαλείπτως τὸ ποιμνιὸν τῆς, διὰ τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας, διατηρεῖ ὑψηλὸν καὶ ἀδούλωτον τὸ φρόνημά του, καὶ προηγεῖται εἰς θυσίας.

★

Καὶ ἵνα μὴ, ὅπως ἀχαρίστως, μακρηγορῶμεν, καιρὸς εἶναι πλέον νὰ κατανοηθῇ πλήρως, ὅτι ἡ Ἐκκλησία, ὡς ἐκ τῆς Θεανδρικῆς τῆς ὑποστάσεως, εἶναι «ἀπολιόρκητος καὶ ἀτυράννητος πόλις ἐπὶ τῆς Γῆς». Καὶ ὅτι, ὡς ὁ θεὸς Φώτιος διακηρύττει, «οὐδέν, ὧν ἡμῖν οἱ θεῖοι

Ἐπισκόπους τὸ δικαίωμα, ὅπως ἔχωσι «ἴδια πράγματα» καὶ ὅπως διαθέτωσι ταῦτα ὅπου καὶ ὅπως οὗτοι βούλονται, ἐπιβάλλουσι δὲ καὶ τὴν διασφάλισιν καὶ παραφυλακὴν αὐτῶν, ἵνα μὴ ταῦτα μετὰ τῶν «ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων» συμμιγνύμενα, ἀπορροφηθῶσιν ὑπὸ τῶν δευτέρων εἰς βᾶρος τῶν οἰκείων τῶν Ἐπισκόπων, ἦτοι τῶν φυσικῶν κληρονόμων αὐτῶν.

«Ἐστω φανερά τὰ ἴδια τοῦ Ἐπισκόπου πράγματα, (εἶγε καὶ ἴδια ἔχοι) καὶ φανερά τὰ Κυριακά, ἵνα ἐξουσίαν ἔχη, τὰ ἴδια τελευτῶν ὁ ἐπίσκοπος, οἷς βούλεται, καὶ ὡς βούλεται, καταλείψαι. Καὶ μὴ προφάσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων διαπίπτει τὰ τοῦ ἐπι-

Πατέρες παρέδωκαν Συνοδικῶν διαταγμάτων, οὐδεμιᾶς οὔτε ἀφαιρέσεως οὔτε προσθήκης χρήξει». Καὶ ὅτι φύλακες τούτων εἶναι τεταγμένοι οἱ Ποιμένες τῆς. Χρέος των δὲ ἱερώτατον εἶναι, ὅπως ἀνέπαφον παραλαμβάνοντες τὴν παρακαταθήκην, ἀνέπαφον ταύτην παραδίδωσιν εἰς τοὺς διαδόχους των.

★

Καὶ σήμερον, ὅτε τοῦ Ἰπουργείου Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων προΐσταται ἡ ἐξέχουσα καὶ αἰγλήεσσα ἐπιστημονικὴ καὶ ἠθικὴ φυσιογνωμία τοῦ κ. Θεοδωρακοπούλου, ὅστις καὶ ἐτίμησεν πρὸ τινος τὰς στήλας αὐτὰς μὲ βαθυστόχαστον καὶ ἐξαστράπτουσαν σοφίαν καὶ τὸ θεοφιλὲς αὐτοῦ ἦθος μελέτην του, θέλομεν νὰ εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι θὰ ἐνισχύσῃ καὶ θὰ κρατύνη τὴν προσπάθειαν τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως τηρῆ πιστῶς καὶ εὐλαβῶς τοὺς θεοπαραδότους αὐτῆς ὅρους καὶ θεσμοὺς· καὶ ν' ἀποβαίνη οὕτω διὰ τὸν λαόν μας τὸ μέγα σχολεῖον ἠθικῆς καὶ τῆς ὀρθῆς τοῦ Θεοῦ λατρείας. Διότι «ἐξυβρίζει τὸ Ἔθνος, ὅστις συμβουλεύει ὅποιανδήποτε τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας κολόβωσιν», ὅπως βροντοφωνεῖ ὁ Οἰκονόμος. Καὶ μάλιστα σήμερον καὶ εἰς τοὺς καιροὺς μας αὐτούς· ὅτε—ὡς Ὁρθοδοξία—καλεῖται εἰς Οἰκουμενικὸν διάλογον. Καὶ «ὁ λύχνος δέον νὰ τεθῆ ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα λάμψη πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ».

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

σκόπον ἔσθ' ὅτε γυναῖκα καὶ παῖδας κεκτημένον, ἢ συγγενεῖς, ἢ οἰκέτας. Δίκαιον γὰρ παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις τό, μήτε τὴν ἐκκλησίαν ζημίαν τινὰ ὑπομένειν ἀγνοία τῶν τοῦ ἐπισκόπου πραγμάτων, μήτε τὸν ἐπίσκοπον, ἢ τοὺς αὐτοῦ συγγενεῖς, προφάσει τῆς ἐκκλησίας, δημεύεσθαι, ἢ καὶ εἰς πράγματα ἐμπίπτειν τοὺς αὐτῷ διαφέροντας, καὶ τὸν αὐτοῦ θάνατον δυσφημίας περιβάλλεσθαι» (40ὸς Ἀγ. Ἀποστόλων).

— «Τὰ τῆς ἐκκλησίας τῇ ἐκκλησίᾳ καλῶς ἔχειν φυλάττεσθαι δεῖ μετὰ πάσης ἐπιμελείας καὶ ἀγαθῆς συνειδήσεως καὶ πίστεως τῆς εἰς τὸν πάντων ἔφορον καὶ κριτὴν Θεόν. Ἄ καὶ διοικεῖσθαι προσήκει μετὰ κρίσεως καὶ ἐξουσίας τοῦ ἐπισκόπου, τοῦ πεπιστευμένου πάντα τὸν λαόν, καὶ τὰς ψυχὰς τῶν συναγομένων. Φανερὰ δὲ εἶναι τὰ διαφέροντα τῇ ἐκκλησίᾳ, μετὰ γνώσεως τῶν περὶ αὐτὸν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, ὥστε τοῦτο εἶδέναι καὶ μὴ ἀγροεῖν, τίνα ποτὲ τὰ ἴδια ἐστὶ τῆς ἐκκλησίας, ὥστε μηδὲν αὐτοὺς λανθάνειν, ἢ εἰ συμβαίῃ τὸν ἐπίσκοπον μεταλλάττειν τὸν βίον, φανερῶν ὄντων τῶν διαφερόντων τῇ ἐκκλησίᾳ πραγμάτων, μήτε αὐτὰ διαπίπτειν καὶ ἀπόλλυσθαι, μήτε τὰ ἴδια τοῦ ἐπισκόπου ἐνοχλεῖσθαι, προφάσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Δίκαιον γὰρ καὶ ἀρεστόν παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις, τὰ ἴδια τοῦ ἐπισκόπου, οἷς ἂν αὐτὸς βούληται, καταλιμπάνεσθαι. Τὰ μέντοι τῆς ἐκκλησίας αὐτῇ φυλάττεσθαι. Καὶ μήτε τὴν ἐκκλησίαν ὑπομένειν τινὰ ζημίαν, μήτε τὸν ἐπίσκοπον προφάσει τῆς ἐκκλησίας δημεύεσθαι, ἢ καὶ εἰς πράγματα ἐμπίπτειν τοὺς αὐτῷ διαφέροντας, μετὰ τοῦ καὶ αὐτὸν μετὰ θάνατον δυσφημία περιβάλλεσθαι» (24ος τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου). Βλ. καὶ 38ον Ἀποστολικόν, 22ον Δ' Οἴκουμ. Συνόδου καὶ 35ον τῆς ΣΤ' Οἴκουμ. Συνόδου.

2) Εἰς τὰ ἀνωτέρω θεσπίσματα προέβη ἡ Ἐκκλησία ἐκ τοῦ λόγου ὅτι διοικητῆς καὶ διαχειριστῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας ἦτο ὁ Ἐπίσκοπος καὶ ἔδει, ὅπως διασφαλισθῶσι καὶ φρουρηθῶσι πρὸς τὸ συμφέρον ἐκατέρου τὰ ἴδια πράγματα, τῆς Ἐκκλησίας ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῦ Ἐπισκόπου ἀφ' ἑτέρου. Τούτου χάριν καὶ εἰς ἀποφυγὴν καταχρήσεων, ὀφειλομένων, οὐ μόνον εἰς σύγχυσιν καὶ μὴ σαφῆ διάκρισιν τῶν πραγμάτων Ἐκκλησίας καὶ Ἐπισκόπου καὶ τῶν λοιπῶν περὶ τὴν διαχείρισιν ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας Κληρικῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς λόγους κακῆς προθέσεως τῶν διαχειριζομένων τὰ τῆς Ἐκκλησίας Κληρικῶν, ὁ 40ὸς κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, λαμβάνων ὑπ' ὄψιν περίπτωσιν ὁμοίαν ἐκείνης, διὰ τὴν ὁποίαν ἔχει θεσπισθῆ τὸ σημερινὸν «πόθεν ἔσχες», τὴν ἀπόκτησιν δηλονότι περιουσίας ὑπὸ Κληρικῶν πτωχῶν κατὰ τὸν χρόνον τῆς εἰσόδου αὐτῶν εἰς τὸν Ἱερὸν Κλῆρον καὶ μὴ δυναμένων νὰ ἀποδείξωσι τὴν πηγὴν ἐκ τῆς ὁποίας, μετὰ τὴν χειροτονίαν αὐτῶν, «προέκοψαν», ὀρίζει καὶ διακελεύεται τὰ ἑξῆς :

«Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα ἐπίσκοποι, πρεσβύτεροι, διάκονοι, ἢ καὶ οἰοῦντο κληρικοί, οἱ μηδὲν ἔχοντες, εἰάν προκόψαντες τῷ καιρῷ τῆς ἐπισκοπῆς, ἢ τῆς κληρώσεως αὐτῶν, ἀγροὺς ἢ οἰαδήποτε χωρία ἐπ' ὀνό-

ματι αὐτῶν ἀγοράσωσιν, ἵνα ὡς κατὰ δεσποτικῶν πραγμάτων ἔφορον πεποιηκότες ἀνέχωνται, εἰ μὴ ἄρα λοιπὸν ὑπομνησθέντες τῇ ἐκκλησίᾳ ταῦτα εἰσκομίσουσιν. Ἐὰν δὲ εἰς αὐτοὺς κυρίως φιλοτιμία τινὸς, ἢ διαδοχῇ συγγενείας περιέλθῃ, ἐξ αὐτοῦ ποιήσωσιν ὃ ἔχει ἢ πρόθεσις αὐτῶν. Εἰ δὲ καὶ μετὰ τὸ προθέσθαι εἰς τοῦπίσω μετατραπῶσι, τῆς ἐκκλησιαστικῆς τιμῆς ἀνάξιοι, ὡς ἀδόκιμοι, κριθῶσιν».

Ὁ κανὼν οὗτος, σαφῆς ἐν πᾶσι, ὑποχρεοῖ τοὺς ἀποδεδειγμένως ἐκ διαχείρισεως ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας προκόψαντας, νὰ ἀποδώσωσι τῇ Ἐκκλησίᾳ πάντα τὰ ἐξ αὐτῆς κτηθέντα, νὰ προσφέρωσι δὲ τῇ Ἐκκλησίᾳ ὅ,τι προαιροῦνται καὶ ἐξ ἐκείνων τὰ ὅποια ἀπέκτησαν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὡς Κληρικῶν διακονίας αὐτῶν, ἐκ «φιλοτιμιῶν» ἢ ἄλλων ἄλλοθεν πρὸς αὐτοὺς δωρεῶν ἢ προσφορῶν, κατ' ἀκολουθίαν δὲ καὶ ἐκ τῶν ἐξ ἰδίων οἰκονομιῶν ἀποταμιευμάτων αὐτῶν, κατὰ τὴν ὑπ' αὐτῶν διάθεσιν τῶν κανονικῶν καὶ νομίμων ἀποδοχῶν αὐτῶν, ἔτι δέ, ὡς οἱ ἐρμηνευταὶ τοῦ κανόνος ἀναφέρουσι, καὶ ἐξ ἰδιαιτέρας ἐργασίας αὐτῶν, ἢτοι διδασκαλίας, γραφικῆς ἐργασίας κ.ἄ. Βάσει τῶν Ἱερῶν τούτων Κανόνων, δικαίως τίθεται τὸ ἐρώτημα : Κατὰ τίνα λόγον κανονικὸν καὶ λόγον ἠθικῆς καὶ δικαίου δύναται τὸ TAKE νὰ κληρονομῇ περιουσίαν Ἐπισκόπου, τελείως ἄσχετον πρὸς ἐκκλησιαστικὰ πράγματα ; Διατὶ τὰ ἱερὰ τῶν ἀρχιερέων ἄμφια, ἅτινα οὗτοι ἠγόρασαν ἐκ τῶν οἰκονομιῶν αὐτῶν καὶ ἐξ ὧν τὰ πλείστα εἶναι δωρεαὶ πρὸς αὐτοὺς συγγενῶν καὶ φίλων καὶ θεοσεβῶν χριστιανῶν, νὰ μὴ δύναται νὰ προσφέρωσι οἱ κάτοχοι αὐτῶν ἀρχιερεῖς ὅπου ἐπιθυμοῦσι ; Γράφοντες ταῦτα ἔχομεν ὑπ' ὄψιν διαθήκην ἀρχιερέως, δωροῦντός τινα τῶν ἀρχιερατικῶν αὐτοῦ ἁμφίων εἰς Ναοὺς τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ, ὀρίζοντες δέ, ὅπως τὰ ὑπόλοιπα τούτων, ἅτινα οὗτος, ὡς καὶ πάντες οἱ ἀρχιερεῖς, μετ' εὐλαβείας καὶ πολλῆς προσοχῆς, διατηρεῖ εἰς καλὴν κατάστασιν, ἐκποιήσῃ μετ' ἐπιμελείας καὶ προσοχῆς ἢ Ἱερὰ Μονὴ τῆς Μετανοίας αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ προϊόντος τῆς ἐκποιήσεως ταύτης ἀνεγείρῃ ἐν τῇ Μονῇ ὠρισμένα ἀναγκαίουντα αὐτῇ κτίσματα.

3) Φρίττομεν, ἀναλογιζόμενοι, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ παρελθόν, τὴν ἀταξίαν, μεθ' ἧς τὰ ἀρχιερατικά ἁμφια ρίπτονται τῆδε κάκεισε, εἰς τὰ γραφεῖα τῶν κληρονόμων Ὁργανισμῶν, κατὰ τὴν «δημοπρασίαν» αὐτῶν καί, τὸ φοβερώτερον, ὅτι, ἐπὶ ἀντικειμένων ἀξίας π.χ. πέντε χιλιάδων δρχ. καταβάλλονται καὶ θὰ καταβάλλονται 500 δρχ., ἂν μὴ καὶ ὀλιγώτεροι τούτων!..

4) Ἀδίκως, καθ' ἡμᾶς, ὁ Νόμος «δημεύει», κατὰ τὴν φράσιν τῶν Ἱ. Κανόνων καὶ ἐπὶ παραβάσει αὐτῶν, τὰ ἱερὰ ἁμφια καὶ τὴν τυχόν λοιπὴν, κανονικῶς καὶ ἀδιαβλήτως κεκτημένην, προσωπικὴν τῶν Ἀρχιερέων περιουσίαν, ὥστε νὰ ἐμποδίζωνται οὗτοι εἰς τὴν κατὰ τὴν συνείδησίν των διάθεσιν αὐτῆς, ὑπὲρ φιλανθρωπικῶν σκοπῶν ἢ καὶ διὰ τὴν περίθαλψιν ἐπιζώντων γονέων ἢ ἄλλων στενῶν οἰκείων αὐτῶν, μηδένα ἔτε-

Η ΕΝ ΒΕΛΙΓΡΑΔΙΩΙ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ

Η'

14. Αί περί 'Ιερωσύνης 'Αγγλικανικαί ἐκδοχαί. Εἰς τὰ 39 ἄρθρα ἡ 'Ιερωσύνη ἀπορρίπτεται κατηγορηματικῶς ὡς μυστήριον. Διότι εἰς τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἄρθρον διακηρύττεται σαφῶς, ὅτι μόνον «δύο μυστήρια διατάχθησαν ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, ἡτοι τὸ Βάπτισμα καὶ τὸ Δεῖπνον τοῦ Κυρίου. Τὰ πέντε δὲ ἐκεῖνα, τὰ κοινῶς καλούμενα μυστήρια, ἡτοι τὸ Χρῆσμα, ἡ Μετάνοια, αἱ Χειροτονίαι, ὁ Γάμος καὶ ἡ Ἐσχάτη χροῖσις δὲν πρέπει νὰ λογίζωνται ὡς μυστήρια τοῦ Εὐαγγελίου, ἐπειδὴ ἔλαβον τὴν ἀρχὴν μέρος μὲν κατὰ παρεφθαρμένην μίμησιν τῶν Ἀποστόλων, μέρος δὲ εἶναι καταστάσεις βίου ἐπιτρεπόμεναι ἐν ταῖς Γραφαῖς· δὲν ἔχουν ὅμως ὁμοίαν μυστηριακὴν φύσιν πρὸς τὸ Βάπτισμα καὶ τὸ Δεῖπνον τοῦ Κυρίου, διότι δὲν ἔχουν ὁρατὸν τι σημεῖον ἢ τελετὴν ὁρισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ»¹. Συνεπῶς δὲν ἔχει σοβαρὰν σημασίαν, ἐὰν ἐν τῷ εἰκοστῷ τρίτῳ ἄρθρῳ ὀρίζεται, ὅτι «δὲν εἶναι νόμιμον νὰ ἀναλάβῃ τις ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ ἀξίωμα τοῦ δημοσίου κηρύττειν ἢ τελεῖν τὰ μυστήρια ἐν τῇ κοινότητι πρὶν ἢ νομίμως κληθῆ καὶ ἀποσταλῆ νὰ ἐκτελῆ ταῦτα. Καὶ μόνον

1. Ph. Schaff, The Creeds of Christendom τόμος τρίτος σελ. 502-503.

ρον πόρον ζωῆς ἐχόντων, ὑπ' αὐτῶν δὲ καὶ μόνον προστατευομένων.

5) Ἐν, εἰς τὸ παρελθὸν ἢ καὶ εἰς τὸ μέλλον, διαθῆναι Ἀρχιερέων τινῶν σπανίως ἐνεφάνισαν ἢ θὰ ἐμφανίσωσι τοὺς διαθέτας ἐπιλήσμονας τῶν ἱερῶν αὐτῶν ὑποργώσεων, «ἔχουσιν οὗτοι τὸν κρίνοντα αὐτούς», καὶ δὲν δύναται νὰ εἶναι τοῦτο λόγος, ὅπως ῥίπτωνται βέλη ἄδικα καὶ λαμβάνωνται μέτρα ἄνομα, ὡς τὰ τοῦ ὑπ' ὄψιν Ν.Δ., μὴ διστάζοντος νὰ ἀπειλῆ καὶ διὰ τῆς ἐφαρμογῆς διατάξεων τοῦ Ποινικοῦ Νόμου, κατὰ τοῦ ὅλου Σώματος τῶν Ἐπισκόπων, ἐπὶ φθῶρα τοῦ γοήτρου τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, μεγίστη δὲ καὶ ὀδυνηρὰ ἐθνικῆ ζημία.

6) Ὅτι δὲ τοιαῦτα ἀντιλήψεις καὶ γνῶμαι πηγὴν ἔχουσιν, οὐχὶ κρίσιν δικαίαν, ἀλλὰ διάθεσιν καὶ προκατάληψιν ἄδικον, ἔχει καταδειχθῆ ἐκ τοῦ προσφάτου παρελθόντος διὰ τῶν ἀδικῶν ἐπικρίσεων εἰς βάρος διαθήκης Ἱεράρχου, μεριμνήσαντος ὑπὲρ τῆς εἰς τὸ διηνεκές οἰκονομικῆς συνδρομῆς εἰς ἀπόρους σπουδαστάς, ἀσχέτως συγγενείας τινός μετ' αὐτοῦ. Δὲν συνεκίνησε τοὺς ἐπικριτὰς ἢ ἱερότης τοῦ σκοποῦ τῆς Διαθήκης καὶ ἀπησχόλησε μόνον αὐτοὺς τὸ διατεθὲν ποσόν, ὅπερ εἶχε συγκεντρωθῆ ὑπὸ τοῦ διαθέτου ἐκ τῶν περισσευμάτων τῶν νομίμων ἀποδοχῶν αὐτοῦ καὶ ὅπερ, διὰ τὴν πραγμάτωσιν τοῦ σκοποῦ ὑπὲρ οὗ διετέθη, ἦτο φυσικὸν νὰ συγκεντρωθῆ ἀποταμιεύομενον.

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ἐκείνους πρέπει νὰ θεωρῶμεν νομίμως κεκλημένους καὶ ἀπεσταλμένους, οἵτινες ἐξελέγησαν καὶ ἐκλήθησαν εἰς τὸ ἔργον τοῦτο παρ' ἀνδρῶν ἐχόντων δημοσίαν ἐξουσίαν δοθεῖσαν αὐτοῖς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅπως καλῶσι καὶ ἀποστέλλωσι λειτουργοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου»². Ὅτι τὸ ἄρθρον τοῦτο οὐδὲν συνυπονοεῖ περὶ μυστηριακοῦ χαρακτῆρος τῆς Ἱερωσύνης, οὐδὲ περιορίζει πῶς τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐπακολουθοῦντος εἰκοστοῦ πέμπτου ἄρθρου, κατανοεῖ τις, ἐνθυμούμενος καὶ τὴν περὶ καθολικῆς ἱερωσύνης πάντων τῶν χριστιανῶν διδασκαλίαν τῶν Διαμαρτυρομένων. Ἀκριβῶς λόγῳ τῆς διδασκαλίας ταύτης πρὸς περιφρούρησιν τῆς εὐταξίας ἐν τῇ λατρείᾳ καὶ τῆς ὁμαλῆς διεξαγωγῆς τῶν ἀκολουθιῶν καὶ διαφόρων τελετῶν καὶ μυστηρίων, κατ' ἀνάγκην ἔδει νὰ καθορισθοῦν καὶ περιορισμοὶ παρεμποδίζοντες τὴν ὑπὸ οἰουδήποτε πιστοῦ, καὶ τοῦ πλέον ἀδαοῦς, ἀνάληψιν πρωτοβουλίας ἐν ταῖς λατρευτικαῖς συνάξεσιν.

Εἶναι ἄλλως διαπεπιστωμένον, ὅτι αὐτὸς ὁ Cranmer, εἰς τὸν ὁποῖον, ὡς εἴπομεν, ἀποδίδεται ἢ κατὰ τὸ πλεῖστον σύνταξις τῶν 39 ἄρθρων, καθὼς καὶ οἱ διαπρεπέστεροι θεολόγοι τῆς ἐποχῆς του, οἵτινες ὑπῆρξαν καὶ συνεργάται του οἱ Jewel, δηλαδὴ, Hooker, Field, Ussher, Hall καὶ Stilling δὲν ἐφρόνουν, ὅτι τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα ἦτο θείῳ δικαίῳ καθιδρυμένον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀνεγνώριζον δὲ καὶ τὰς χειροτονίας τῶν πρεσβυτεριανῶν³. Προετίμων καὶ ὑπερῆσιζον τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα ὡς παλαιότεραν μορφήν πολιτεύματος, γενικῶς ἐπικρατήσασαν καὶ ἐξασφαλίζουσαν καλλιτέραν διοίκησιν καὶ εὐκολωτέραν καὶ πληρεστέραν ἐνότητά ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν μιᾷ λέξει ὡς χρησίμῳ «διὰ τὸ εἶναι, ἀλλ' οὐχὶ καὶ διὰ τὸ εἶναι τῆς Ἐκκλησίας» (for the well-being, but not for the being of the Church). Ὁμιλήσαμεν δὲ ἐν τοῖς προηγουμένοις περὶ τοῦ πόσον χαμηλαὶ ὑπῆρξαν αἱ ἰδέαι τοῦ Cranmer περὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος, διὰ τὸ ὁποῖον ἐφρόνει, ὅτι ἤρει καὶ μόνη ἢ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐκλογὴ καὶ ὁ διορισμός, ἄνευ χειροτονίας τινός, νὰ καταστήσῃσιν τινὰ ἐπίσκοπον.

Ἄλλὰ καὶ οἱ τρεῖς διαδεξάμενοι τὸν Cranmer ἀρχιεπίσκοποι, ὁ Parker δηλαδὴ καὶ Grindal καὶ ὁ Whitgift, βεβαίῳ ὁ Schaff, ὅτι τὰς αὐτὰς εἶχον περὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος ἰδέας. Διὰ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Grindal μάλιστα, λέγει ὁ Macaulay, ὅτι ἐπὶ μακρὸν ἐταλαντεύθη, ἐὰν ἔπρεπε νὰ δεχθῆ μίτραν, λόγῳ ἀποστροφῆς πρὸς ὅ,τι ἐθεώρει φενακίην (mummery) ἐπισκοπικῆς χειροτονίας. Ὁ δὲ ἐπίσκοπος Parkhurst ἀπηύθυνε θερμὴν προσευχὴν ὑπὲρ τοῦ νὰ ἔγῃ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας ὡς πρότυπον τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ζυρίχης. Καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ponet ἐξέφρασε τὴν γνώμην, ὅτι ὁ ὅρος ἐπίσκοπος ἔπρεπε

2. Αὐτόθι σελ. 501.

3. Ph. Schaff ἐνθ' ἄν. τόμος πρῶτος σελ. 605 καὶ ἐξῆς.

νά ἐγκαταλειφθῆ ἀφιέμενος εἰς τὸν πάπαν, ἀντὶ τούτου δὲ οἱ Ἀγγλικανοὶ νὰ προσλάβουν τὸν παρὰ τοῖς πρεσβυτεριανοῖς ὄρον Ἐπόπτης (Superintendent). Μετὰ τὴν ἑνωσιν δὲ τῆς Σκωτίας μετὰ τῆς Ἀγγλίας διάσημοι κληρικοί τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας (ὡς οἱ Travers, Whittingham, Cartwright, John Morrison) εἶχον λάβει χειροτονίαν ἀπὸ Πρεσβυτεριανούς καὶ δὲν διημφεσβητήθη αὕτη.

Πρῶτοι ὑπερασπίσαντες δημοσίᾳ τὰ θεῖα δικαιώματα τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς Μεταρρυθμίσεως ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπῆρξαν ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Λονδίνου Bancroft ἐξ ἑνός, ἐν λόγῳ τοῦ ἐκφωνηθέντι τῷ 1589 καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Laud (1633—1645) ἐξ ἑτέρου. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος μάλιστα οὗτος εἶχεν ἀποδοκιμασθῆ ὑπὸ τῶν ἐν Ὀξφόρδῃ, ὅταν ὡς σπουδαστὴς ἐν τῇ διατριβῇ αὐτοῦ διὰ τὸ πτυχίον τῆς θεολογίας (1604) ὑπεστήριξε τὴν θέσιν, ὅτι «δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρχη ἀληθῆς ἐκκλησία ἄνευ ἐπισκόπου». Ὡς Ἀρχιεπίσκοπος ὅμως προσήγγισεν ἐπὶ τοσοῦτον τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν πρὸς τὴν Ρώμην, ὥστε προσεφέρθη εἰς αὐτὸν κατ' Αὐγουστον 1633 ὁ πῖλος τοῦ καρδινάλιου⁴. Περὶ τὸν Laud, ἀκρότατον ἀντιπρόσωπον τῶν στερωθῶς ἐχομένων τοῦ φρονήματος τῆς θεῖαι δικαίω ἐγκαθιδρύσεως τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος, συνησιπίστησαν ἤδη πάντες οἱ Ἀγγλοκαθολικοί, ἐκ τῶν ὁποίων προῆλθε μετέπειτα κατὰ τὸ πλεῖστον ἡ Ὑψηλὴ Ἐκκλησία. Οὗτοι οὔτε τὸ πρωτεῖον τοῦ πάπα ὡς ἀλαθῆτου διαδόχου τοῦ Πέτρου ἐδέχοντο, οὔτε τὴν ἱερωσύνην κατερίθιμον μετὰ τῶν μυστηρίων. Ἐθεώρουν ὅμως τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα ὡς ἀπαραίτητον δι' αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν τῆς Ἐκκλησίας, ἐτόνιζον τὴν ἐν τῇ χειροτονίᾳ μετάδοσιν τῆς χάριτος διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν καὶ ἐμμένοντες ἀμετακινήτως ἐπὶ τῆς διδασκαλίας τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς ἠρνοῦντο τὸ κύριον πάσης χειροτονίας μὴ γενομένης ὑπὸ κανονικῶς κεχειροτονημένου ἐπισκόπου⁵.

Ἀντιθέτως πρὸς τούτους οἱ τῆς Χθαμαλῆς Ἐκκλησίας (Low Church), πολλῶ δὲ μᾶλλον οἱ τῆς Εὐρείας ἢ τῆς Φιλελευθέρως τοιαύτης (Broad Church), ὅταν αὕτη ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις διεμορφώθη ὡς τρίτον τι ρεῦμα ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐδέχοντο τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα ὡς ἐπιθυμητὸν καὶ ὠφέλιμον καὶ ἀναγκαῖον μόνον διὰ τὴν εὐρυθμίαν καὶ καλὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας. Κατ' αὐτοὺς τὸ ἐπισκοπικὸν πολίτευμα δὲν εἶναι ἡ μόνη μορφή διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἡ περιβαλλομένη ὑπὸ τοῦ κύριου τῆς ἁγίας Γραφῆς, ἀλλ' ἀπλῶς καὶ μόνον εἶναι τὸ καλλίτερον, τὸ προσαρμοζόμενον περισσώτερον εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Ἐκκλησίας. Ὡς δὲ βεβαιοῦν οἱ Schaff καὶ Herzog⁶ οἱ διασημότεροι θεολόγοι τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος συμφωνοῦν, ὅτι ἐν τῇ Καινῇ Δαθῆκῃ δύο βαθμοὶ διακονίας εἶναι γνωστοί, ὁ τοῦ πρεσβυτέρου καὶ ὁ τοῦ διακόνου, τὸ ἐπισκοπικὸν δὲ ἀξίωμα προῆλθεν ἐξ ἐξελίξεως βραδυτέρας πως

ἀπὸ τοῦ πρεσβυτερίου. Οὕτως ὁ διάσημος ἐρμηνευτὴς Lightfoot (1828—1889), ἐπίσκοπος τοῦ Durham, ἐν ἐπιστημονικῇ καὶ ἐκτεταμένῃ τοῦ ζητήματος διαπραγματεύσει, καταλαμβάνουσα τὰς σελίδας 180—267 τοῦ ὑπομνήματός του εἰς τὴν πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολήν, ὑποστηρίζει, ὅτι «κατὰ τὸ τέλος τῆς ἀποστολικῆς ἐποχῆς οἱ δύο κατώτεροι βαθμοὶ ἐκ τῶν τριῶν ἦσαν βεβαίως καὶ γενικῶς ἐγκαθιδρυμένοι, ἕγνη δὲ τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος, τοῦ κυρίως καὶ καθ' αὐτὸ οὕτω καλουμένου, ὑπάρχουν ὀλίγα καὶ ἀόριστα». (Τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα διεμορφώθη προσελθὸν ἐκ τοῦ πρεσβυτερίου δι' ἀνυψώσεως καὶ ὁ τίτλος ἐπίσκοπος, ὅστις τὸ κατ' ἀρχὰς ἦτο κοινὸς εἶς πάντας, καὶ εἰς τοὺς πρεσβυτέρους δηλαδὴ, ὡκειοποιήθη ἐν τέλει ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν». Καὶ ὁ σύγχρονος αὐτοῦ Dean Stanley (1815—1881) τὰς αὐτὰς γνώμας ὑποστηρίζων ἔγραφεν, ὅτι «κατὰ τοὺς ἀκριβεῖς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς προερχομένους ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, δὲν ὑπάρχουν παρὰ μόνον δύο βαθμοί, ὁ τοῦ πρεσβυτέρου καὶ τοῦ διακόνου»⁷. Αἱ ἀπόψεις αὗται ὑπεστηρίχθησαν καὶ ὑπὸ τῶν θεολόγων Ἀγγλικανῶν τῆς περιωπῆς τοῦ Arnold, Alford, Jacob, Hatch κ.λ.π.

Ὡς πρὸς δὲ τὰς σήμερον διασταυρουμένας ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ γνώμας περὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος εἶπομεν ἤδη ἐν τοῖς πρόσθεν, ἀναφερθέντες εἰς τὴν ἐπίσημον Ἐκθεσιν, τὴν ἐξ ἀφοριμῆς τῶν διαπραγματεύσεων πρὸς συμφιλίωσιν Ἀγγλικανῶν καὶ Μεθοδιστῶν συνταχθεῖσαν. Πρὸς ἑναρξίν τῶν διαπραγματεύσεων τούτων δηλαδὴ ἐζητήθη μετὰ τῶν προκαταρκτικῶν ὅρων ὑπὸ τῶν Μεθοδιστῶν «νὰ παραχωρηθῆ εἰς αὐτοὺς ἡ αὐτὴ ἐλευθερία ἐρμηνείας περὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος, ἥτις κρατεῖ ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ», ἐγένετο δὲ δεκτὸν καὶ ὁ ὅρος οὗτος ἐν ἔτει 1955 ὑπὸ τῶν βουλῶν ἢ συνόδων Καντερβουρίας καὶ Ὑόρκης⁸. Ἐπὶ πλεόν ὁμολογεῖται ἐν τῇ Ἐκθέσει βεβαιούμενον καὶ ὑπὸ τῶν συνυπογραψάντων αὐτὴν Ἀγγλων ἐπισκόπων Ὀξφόρδης, Λίβερπουλ, Winchester καὶ Sheffield, ὅτι ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ ἀφίστανται παραλλήλως ἐκδοχαὶ πάνυ διάφοροι περὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος καὶ τῆς ἱερωσύνης καὶ ὅτι ὑπάρχουν καὶ οἱ ὑποστηρίζοντες, ὅτι «τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα εἶναι μορφή τις δυνατὴ κυβερνήσεως τῆς Ἐκκλησίας, εὐκαταία ἴσως, οὐχὶ ὅμως καὶ οὐσιώδης», καθὼς ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι ἐχόμενοι «ἐπόψεων, αἵτινες δὲν διαφέρουν οὐσιωδῶς ἀπὸ τὰς ἐπόψεις, αἵτινες ἐπικρατοῦν εἰς τὰς μὴ ἐπισκοπικὰς κοινότητας»⁹.

Ἐξ ἁξιοσημείωτα ὡσαύτως εἶναι, ὡς ἐλέγομεν καὶ ἐν τῇ ἐνώπιον τῆς ἐν Βελιγραδίῳ Διασκεψέως Εἰσηγήσει μας¹⁰, σημειᾶ τινὰ τοῦ Τυπικοῦ τῆς Συνδιαλλαγῆς Ἀγγλικανῶν καὶ Μεθοδιστῶν, «τοῦ συν-

7. Christian Institutions σελ. 210 παρὰ Schaff-Herzog ἐνθ' ἄν.

8. Istina ἐνθ' ἄν. σελ. 244.

9. Αὐτόθ. σελ. 279.

10. Ἡ περιουσία αὐτῆ ἐκ τῆς Εἰσηγήσεως ταύτης.

4. Αὐτόθ. σελ. 606-607.

5. Schaff-Herzog ἐνθ' ἄν. σελ. 157β.

6. Αὐτόθ. σελ. 158α.

ταχθέντος υπό τῆς 'Επιτροπῆς», τῆς ἀνωτέρω μνημονευομένης. «Προτάσσεται διακλήρυξις τις ἐν τῇ ὁποίᾳ τονίζεται ὅτι: 'Ἐν τῇ ἐνώσει τῶν λειτουργικῶν διακονιῶν (ministères) οὐδέτερος ἡμῶν ἐπιθυμεῖ νὰ θέσῃ ὑπὸ ἀμφισβήτησιν τὴν πραγματικότητα καὶ πνευματικὴν ἀποτελεσματικότητα τῆς λειτουργικῆς διακονίας τοῦ ἄλλου. 'Αναγνωρίζοντες ὅμως, ὅτι δὲν συμφωνοῦμεν μετ' ἀλλήλων ὡς πρὸς τὸ ποῖον ὑπῆρξε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν 'Ἐκκλησίαν του, ἐπιθυμοῦμεν, ὅπως συμπετάσῃ ἑκατέρα ἐκ τῶν 'Ἐκκλησιῶν μας εἰς τὴν πνευματικὴν κληρονομίαν τῆς ἄλλης καὶ νὰ ἐξασφαλίσωμεν εἰς τὰς 'Ἐκκλησίας μας ἡνωμένης λειτουργικὴν διακονίαν ἐξ ὁλολήρου διαπεπιστευμένην εἰς τὰ ὅμματα πάντων τῶν μελῶν τῆς»¹¹. Κατὰ τὴν ἐπακολουθοῦσαν τελετὴν τῆς ἀφέσεως καὶ μετανοίας γίνονται ἀμοιβαίως τὰ αὐτά: ὅταν προτίσασται δηλαδὴ ἐπίσκοπος 'Αγγλικανός, τελεῖται αὐτὴ ἐπὶ τῶν Μεθοδιστῶν καὶ τῶν συνοδευόντων αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ὅταν προτίσασται ὁ μὴ ἔχων ἐπισκοπικὴν χειροτονίαν Μεθοδιστῆς ἐπαναλαμβάνει καὶ αὐτὸς τὰ αὐτὰ ἐπὶ τοῦ 'Αγγλικανοῦ ἐπισκόπου καὶ τῶν ἀντιπροσωπευόντων τὴν 'Αγγλικανικὴν 'Ἐκκλησίαν. 'Ἐν ἄλλαις λέξεσιν «οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς 'Ἐκκλησίας τῆς 'Αγγλίας, ὡς ἐλέγομεν καὶ ἐν τῇ Εἰσηγήσει μας, ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ἐπίσκοπον τῶν προχωροῦν καὶ γονυπετοῦν πρὸ τοῦ προτιστανόμενου τῶν Μεθοδιστῶν καὶ ἀφοῦ οὗτος ἀναγνώσῃ εὐχὴν καθιερωτικὴν ἐπ' αὐτῶν ἐπιθέτει τὰς χεῖρας ἐπὶ ἐκαστοῦ ἐπισκόπου καὶ ιερέως. 'Αφοῦ δὲ ἐπιθέσῃ τὰς χεῖρας εἰς πάντας, λέγει ὁ προτιστάμενος Μεθοδιστῆς: Σὰς δεχόμεθα εἰς τὴν κοινωσίαν τῆς λειτουργικῆς διακονίας τῆς Μεθοδιστικῆς 'Ἐκκλησίας. Λάβετε ἐξουσίαν νὰ ἀσκῆτε τὸ ἔργον τοῦ λειτουργοῦ, νὰ κηρύττετε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἐπιτελήτε τὰ μυστήρια ἐν μέσῳ ἡμῶν, ὅταν παρῶσθε ἀνάγκη καὶ ἐξουσιοδοτηθῆτε εἰς τοῦτο¹². Εἶτα ὁ Μεθοδιστῆς λειτουργὸς ἔχων καὶ τοὺς ἤδη ἀνεγνωρισμένους ὡς συλλειτουργοὺς συνεχίζει τὴν τέλεσιν τῆς θείας Εὐχαριστίας».

Προκαλεῖ βεβαίως κατάπληξιν, πῶς ἐπίσκοποι πιστευόντες, ὅτι ἔχουν ἐξ ἀποστολικῆς διαδοχῆς, ὡς ὅρου μάλιστα ἀπαραιτήτου πρὸς ἔγκυρον λῆψιν, τὸ χάρισμα τῆς ἀρχιερωσύνης, θὰ ἦτο δυνατὸν καὶ νὰ διανοηθοῦν ἀπλῶς ὡς ἐπιτετραμμένον καὶ ἐνδεχόμενον νὰ γονυπετήσουν ἐνώπιον λειτουργοῦ μὴ ἔχοντος ἔγκυρον ἱερωσύνην, λειτουργοῦντος εἰς κοινότητα μὴ ἐπισκοπικὴν καὶ νὰ λάβωσι παρ' αὐτοῦ ἂν μὴ ἀναχειροτονίαν, ἔστω ὅμως συμπλήρωσιν τῆς χειροτονίας των. Πρὸς συμπλήρωσιν δὲ τῆς εἰκόνας ταύτης ὑπενθυμίζομεν, ὅτι ἤδη οἱ Μεθοδισταὶ ἐγνωστοποίησαν εἰς τοὺς 'Αγγλικανούς, ὅτι προτίθενται νὰ εἰσαγάγωσιν εἰς τὸ θυσιαστήριον ὡς λειτουργοὺς καὶ γυναῖκας, μεταφέρομεν δὲ ἐκ τοῦ Περιοδικοῦ Πάνταινος¹³

καὶ τὴν ἀκόλουθον νωποτάτην εἶδησιν: «Μεθοδιστῆς πάστωρ εἰς τὸ Μπρίστολ ('Αγγλίας) παρέστη εἰς τὴν περιτομὴν 'Εβραίου ἱατροῦ καὶ ἀντικατέστησε τὸν ραββῖνον ἀδυνατοῦντα νὰ προσέλθῃ. 'Ο πάστωρ ἀνέπεμψε τὴν συνήθη ἐπὶ τῇ περιστάσει ἐβραϊκὴν προσευχὴν»!

* *

15. 'Ἡ χειροτονία τοῦ Parker καὶ αἱ ἐλλείψεις αὐτῆς. 'Αρχηγέτης τῶν 'Αγγλικανῶν ἐπισκόπων θεωρεῖται ὁ Ματθαῖος Parker, διότι αὐτὸς ἀποτελεῖ τὸν μοναδικὸν κρίκον, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ 'Αγγλικανικὴ ἱεραρχία συνδέεται πρὸς τὴν μὴ διασπασασαν τοῦλάχιστον ἐξωτερικῶς τὴν ἀποστολικὴν διαδοχὴν ἱεραρχίαν, τὴν πρὸ τῆς Μεταρρυθμίσεως ἐν τῇ 'Αγγλικῇ 'Ἐκκλησίᾳ ἐγκατεστημένην. Καὶ πρωτίστως πρὸς τὴν χειροτονίαν τοῦ πριμάρτου τοῦτου τῆς Καντερβουρίας ἐσχεδιάσθη μῦθος τις εὐρύτατα κυκλοφορήσας καὶ γενόμενος πιστευτὸς κατὰ χρόνους παλαιότερους. Κατὰ τοῦτον δὲν ἔλαβε χώραν πραγματικὴ ἱεροτελεστία, ἀλλ' ἀσεβῆς τις διακομιδῆσις χειροτονίας ἐπὶ τοῦ Parker, καθ' ὅσον ὁ ἐπίσκοπος Seory μετὰ πρόβλημα, γενόμενον ἐν πανδοχείῳ τῆς (The nag's Head καλουμένῳ) ἐκάλεσε τὸν Parker καὶ τοὺς λοιποὺς συνυποψηφίους του, τοὺς δὲ ἄλλους χηρεύοντας θρόνους ἀναδειχθέντας, νὰ γονυπετήσουν πρὸ αὐτοῦ καὶ ἐπιθέσας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐνὸς ἐκάστου τὴν Βίβλον εἶπε: Λάβε τὴν ἐξουσίαν νὰ κηρύττῃς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀδόλως. Αὐτὴ δὲ ὑπῆρξεν ἡ μόνη χειροτονία, τὴν ὁποίαν ὁ Parker καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἔλαβον¹⁴. «Ὅτι ὅμως ταῦτα ἀποτελοῦν μῦθον ἀσύστατον, ἀπέδειξαν ἤδη συγγραφεῖς εἰς αὐτὴν τὴν ρωμαιοκαθολικὴν ἐκκλησίαν ἀνήκοντες, οἱοὶ ὁ διάσημος 'Αγγλὸς ρωμαιοκαθολικὸς ἱστορικὸς Lingard, ὁ E. Estcourt, ὁ Marchal, ὁ S. Smith καὶ μάλιστα ὁ ἐν τῷ Βατικανῷ διακριθεὶς καρδινάλιος P. Gasparri, ὅστις ἐνῶ πρῶιμώτερον ἐδέχετο ὡς ἀληθῆ τὸν μῦθον τοῦτον, κατέληξε νὰ πεισθῇ περὶ τοῦ ψεύδους αὐτοῦ¹⁵.

«Ὅτι ὁ Parker ἐχειροτονήθη τὴν Κυριακὴν τῆς 17 Δεκεμβρίου 1559 ἐν ὥραις ἐωθιναῖς (μεταξὺ 5ης καὶ 6ης π.μ.) ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τοῦ Lambeth Palace ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων Barlow, Seory, Coverdale καὶ Hodgkins παρουσίᾳ εὐαρίθμων προσώπων, μαρτυρεῖται 1) ὑπὸ τῆς ληξιαρχικῆς πράξεως τῆς καταγεγραμμένης ἐν τῷ κώδικι τοῦ Lambeth (Lambeth Register) ὑπὸ τῆς αὐτῆς χειρὸς, ὑπὸ τῆς ὁποίας καὶ ἡ πράξις τῆς χειροτονίας τοῦ πρὸ τῆς Μεταρρυθμίσεως προκατόχου του ρωμαιοκαθολικοῦ Pole, τοῦ ἐξωσθέντος ὑπὸ τοῦ εἰσαγαγόντος τὴν Μεταρρυθμισιν βασιλέως 'Ερρίκου Η' 2) 'Ἐξ αὐτοῦ τοῦ χειρογράφου ἡμερολογίου τοῦ Parker, τοῦ διασωζομένου ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Κολλεγίου Corpus Christi ἐν Cam-

11. Istina σελ. 270.

12. Πρβλ. Istina σελ. 277-278.

13. Σεπτέμ. 1966, σελ. 375. Τὴν εἶδησιν ὁ Πάνταινος ἔλαβεν ἐκ τοῦ Περιοδικοῦ Star of the East τῶν 'Ινδιῶν τοῦ 'Ιουνίου τοῦ 1966.

14. S. Smith, Ordinations Anglicanes ἐν A. d' Alés, Diction. Apologetique τόμ. 3 σελ. 1207 καὶ G. E. Messenger ἐνθ' ἄν. τομ. 2 σελ. 236.

15. S. Smith ἐνθ' ἄν. Πρβλ. καὶ Ordinations Anglicanes ἐν Dict. de Theologie Catholique τόμ. II, σελ. 1156.

bridge. 3) Ἐξ ἄλλης τινός χειρογράφου Ἐκθέσεως σωζομένης ἐν τῷ αὐτῷ Κολλερίῳ, συμφωνούσης κατὰ τὰ κύρια αὐτῆς σημεῖα πρὸς τὴν ληξιαρχικὴν πράξιν τοῦ κώδικος Lambeth. 4) Ἐκ δύο ἄλλων Ἐκθέσεων εἰς τὸ Record Office, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία εἶναι προδήλως σύγχρονος. 5) Ἐκ μνείας τῆς χειροτονίας γινομένης ἐν τῷ ἡμερολογίῳ τοῦ σημαιοφόρου τοῦ Λονδίνου Machyn, οὔσης καὶ αὐτῆς συγχρόνου καὶ 6) Ἐξ ἑτέρου τινός ἐγγράφου, ὀρίζοντος τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἔδει νὰ γίνῃ ἡ χειροτονία τοῦ Parker, περιεχομένου εἰς τὸν κώδικα τοῦ Lambeth¹⁶. Κατὰ ταῦτα τὸ γεγονός τῆς χειροτονίας τοῦ Parker μαρτυρεῖται ἀσθεντικῶς καὶ διὰ πάντα καλῆς πίστεως ἐρευνητὴν εἶναι ἀδιαμφισβήτητον.

Ἐκ τῶν τεσσάρων ἐπισκόπων, οἵτινες ἐχειροτόνησαν αὐτόν, οἱ δύο ὁ Hodgkins καὶ ὁ Barlow εἶχον χειροτονηθῆ πρὸ τῆς Μεταρρυθμίσεως, ὑπὸ ἐπισκόπων ἀνεγνωρισμένων ὑπὸ τοῦ πάπα καὶ κανονικῶς καὶ ἐγκύριως κατ' αὐτὸ τὸ ἰσχύον ἐν τῇ ρωμαιοκαθολικῇ Ἐκκλησίᾳ Χειροτονικὸν λαβόντων τὴν χειροτονίαν. Ὁ Hodgkins ὅμως εἶχε καθαιρεθῆ ὑπὸ τοῦ καρδινάλιου Pole. Ἀνεγνωρίσθη παρὰ τοῦτο καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ρωμαιοκαθολικῶν ὡς κανονικὸς καὶ πραγματικὸς ἐπίσκοπος¹⁷. Διὰ τὴν χειροτονίαν τοῦ Barlow διευτυπώθησαν μὲν ἀμφισβητήσεις, διότι δὲν ἀνευρέθη τὸ πρακτικὸν τῆς χειροτονίας του. Αἱ ἀμφισβητήσεις ὅμως αὐταὶ δὲν παρουσιάζονται βάσιμοι, δεδομένου, ὅτι ὁ Barlow ἐγένετο ἐπίσκοπος ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἑρρίκου Η', ἐπὶ τοῦ ὁποίου καὶ δι' αὐτόν ἔτι τὸν Cranmer ἐθεωρήθη ἐπιβεβλημένον νὰ χειροτονηθῆ, καὶ ὅτι καὶ πολλῶν ἄλλων ἐπισκόπων αἱ χειροτονίαι ἀποσιωπῶνται εἰς τοὺς κώδικας¹⁸. Οἱ ἕτεροι δύο ἐπίσκοποι ὁ Miles Coverdale καὶ John Scory εἶχον χειροτονηθῆ τῇ 30 Αὐγούστου 1551, ὁ μὲν διὰ τὴν ἐπισκοπὴν Exeter ὁ δὲ διὰ τὴν τοῦ Rochester, ὑπὸ ἐπισκόπων κανονικῶς μὲν κατὰ τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς κεχειροτονημένων πρὸ τῆς Μεταρρυθμίσεως, ἀλλ' ἡ χειροτονία τῶν δύο τούτων ἐγένετο κατὰ τὸ νέον Χειροτονικόν, ἐντεῦθεν δὲ διεμφεσβητήθη ὑπὸ τῶν ρωμαιοκαθολικῶν τὸ ἔγκυρον αὐτῆς. Πάντως τὸ γεγονός, ὅτι οἱ δύο ἐκ τῶν τεσσάρων ἐπισκόπων τῶν χειροτονησάντων τὸν Parker εἶχον κατὰ τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς κανονικὴν τὴν χειροτονίαν των κατασφαλίζει τὴν τελετουργικὴν ἰσχύν τῆς χειροτονίας τούτου. Ἀλλὰ καὶ μόνον ἡ σ υ μ μ ε τ ο χ ἡ τοῦ Hodgkins, κεχειροτονημένου τῇ 9 Δεκεμβρίου 1537 κατὰ τὸ ρωμαιοκαθολικὸν ἄρα Χειροτονικόν, ἀφοῦ τὸ μετερρυθμισμένον πρῶτον ἀγγλικὸν ἐδημοσιεύθη περὶ τὰ 15 ἔτη βραδύτερον, ἀναγνωρίζεται καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ρωμαιοκαθολικῶν καὶ δὴ αὐτοῦ τοῦ καρδινάλιου P. Gasparri ὡς οὐσιώδους σημασίας διὰ τὴν χειροτονίαν τοῦ Parker, διότι καὶ αὐτὸς ἐπέθηκε

τὰς χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τούτου καὶ συναπήγγειλε τὴν ρῆσιν «Λάβε Πνεῦμα ἅγιον»¹⁹. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἐν τῇ παλαιότερᾳ πράξει τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας περιπτώσεις χειροτονιῶν ἐπισκόπων ὑπὸ ἐνός μόνον ἐπισκόπου γενόμεναι, αἵτινες μολονότι κατ' ἀρχὴν ἀπεδοκιμάσθησαν, ἐν τέλει ἀνεγνωρίσθησαν²⁰.

Ποῦ λοιπὸν ἐστήριξεν ἡ ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία τὴν ἀθέτησιν τοῦ κύρους τῆς χειροτονίας τοῦ Parker; Εἰς τὸ ὅτι αὕτη ἐγένετο κατὰ τὸ χειροτονικὸν τοῦ Ἐδουάρδου, τοῦ ὁποίου ὁ χαρακτήρ, ὡς εἶπομεν, ἦτο προτεσταντικώτερος καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐκ τῆς πρώτης ἀναθεωρήσεως προελθόντος καὶ αἱ ἀποκλίσεις καλβινικαί. Περὶ τῶν ἀσθενῶν πλευρῶν, αἵτινες διὰ τὸ κύρος τῆς Ἀγγλικανικῆς ἱερωσύνης δημιουργοῦνται ὑπὸ τοῦ χειροτονικοῦ τούτου θὰ ὁμιλήσωμεν ἐν εἰδικῇ παραγράφῳ. Πάντως αἱ ἀσθένειαι αὗται, ὅσονδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἀξισημεῖα καὶ οὐχὶ ἄξια νὰ παροραθοῦν, δὲν ἐξισχύουν, ὥστε νὰ ἐκμηδενίσουν τὸ κύρος τῆς χειροτονίας τοῦ Parker. Εἰς τὰς ἐκ τῶν ἀσθενειῶν ὅμως τούτων ἐλλείψεις τῆς χειροτονίας ταύτης δεόν νὰ καταριθμηθῶσι καὶ αἱ ἐπόμεναι:

1) Εἶναι διαπεπιστωμένον, ὅτι αἱ περὶ ἱερωσύνης ἀντιλήψεις τῶν πρώτων διαδόχων τοῦ Cranmer δὲν διέφερον τῶν ἀντιλήψεων τούτου. Ὁ Ph. Schaff²¹, ὡς ἤδη εἶπομεν ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἄρθρου, ἀναφέρει ρητῶς τὰ ὀνόματα τῶν Parker, Grindal καὶ Whitgift ὡς συμμεριζομένων τὰς Ἑραστιανάς ἀντιλήψεις τοῦ Cranmer, ὅστις διεκήρυττεν, ὅτι ἤρκει ὁ ἀπλοῦς ὑπὸ τοῦ βασιλέως διορισμὸς καὶ ἄνευ χειροτονίας νὰ καταστήσῃ ἐπίσκοπον. Ποῖαν λοιπὸν χάριν εἶναι δυνατὸν νὰ λάβῃ τις παρὰ μυστηρίου τινός, ὅταν δὲν πιστεῖ ἡ εἰς αὐτό, ἀλλὰ προσέρχεται εἰς τοῦτο ὡς εἰς τι περιττόν.

2) Ἡ ἐκλογὴ καὶ κατάστασις ἐν γένει τοῦ Parker ὑπῆρξεν πραξικοπηματικὴ καὶ ἀντικανονικὴ. Ἐκ τῶν ἐπισκόπων δηλαδὴ Tunstall, Bourne, Poole, Kitchin καὶ δύο ἐκπτώτων, ἐπανεκλεγέντων μὲν, ἀλλὰ τῶν ὁποίων ἡ ἐκλογὴ δὲν εἶχεν ἐπικυρωθῆ ἐκκλησιαστικῶς, οἵτινες πάντες ἐκλήθησαν διὰ τῶν προνομιακῶν ἐπιστολῶν τῆς βασιλίσσης νὰ ἐπικυρώσουν τὴν ἐκλογὴν τοῦ Parker καὶ νὰ χειροτονήσουν αὐτόν, οἱ τρεῖς πρῶτοι ἠρνήθησαν νὰ πράξουν τοῦτο. Ἐν τῷ μεταξύ καὶ αὐτοὶ ἐκηρύχθησαν ἔκπτωτοι. Οὕτω δὲ νόμιμος καὶ κανονικὸς ἐπίσκοπος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀγγλίας ἀπέμεινε μόνον εἷς, ὁ Kitchin τοῦ Llandaff. Διὰ τῆς νέας προνομιακῆς ἐπιστολῆς τῆς βασιλίσσης ἐξουσιοδοτήθησαν νὰ ἐπικυρώσουν τὴν ἐκλογὴν καὶ νὰ προβοῦν εἰς τὴν χειροτονίαν τοῦ Parker ἑπτὰ ἐπίσκοποι, ἐκ τῶν ὁποίων μόνον ὁ Kitchin ἦτο νόμιμος, πάντες δὲ οἱ ἄλλοι ἔκπτωτοι ἢ καθηρημένοι καὶ μήπω ἀποκατεστημένοι. Συνέβη δὲ καὶ τὸ ἄτοπον ὅτι οἱ Barlow καὶ Scory,

16. Περὶ πάντων τούτων ἴδε ἐν Smith ἐνθ' ἄν. στήλ. 1209-1210 καὶ Messenger ἐνθ' ἄν. σελ. 239. Ἀμφότεροι οἱ συγγραφεῖς οὗτοι εἶναι ρωμαιοκαθολικοί.

17. Messenger ἐνθ' ἄν. σελ. 244.

18. Ἴδε ἐν Smith ἐνθ' ἄν. στήλ. 1215 καὶ ἐν L. Marchal Ordinations Anglicanes ἐν Dict. de Theologie Catholique ἐνθ' ἄν. στήλ. 1159.

19. Πρβλ. Messenger ἐνθ' ἄν. σελ. 537. Καὶ κατὰ τὸν Ἀνδρούτσον (καὶ ὑποτιθεμένου, ὅτι ὁ Barlow δὲν ἦτο κεχειροτονημένος, ὅπερ οὐδαμῶθεν ἀποδεικνύεται, πάλιν δὲν ἀφανίζεται τὸ κύρος τῆς χειροτονίας τοῦ Parker). (Τὸ κύρος τῶν Ἀγγλ. χειροτονιῶν ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου σελ. 9).

20. Συνεσίου Πτολεμαῖδος Ἐπιστολὴ 67 καὶ Θεοδωρήτου Ἐκκλ. Ἱστορία Ε 23.

21. Ἐνθ' ἄν. σελ. 605.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

7. 'Η περί τήν ἀλληλογραφίαν δεοντολογία.

'Η ἀλληλογραφία τῶν ἐκκλησιαστικῶν λειτουργῶν ἐν γένει ὑπόκειται, καί αὕτη, εἰς ὠρισμένης διατυπώσεις δεοντολογικὰς, εἰς τὰς ὁποίας φέρομεν ἤδη τὸν λόγον.

Δύο διακρίσεις, πρὸς μεθοδικὴν κατάταξιν τῶν ἐπὶ μέρους ζητημάτων, θεωροῦμεν ἀρκετάς. Διακρίνομεν ἀφ' ἐνὸς μεταξὺ ἐπισήμου καὶ ἰδιωτικῆς ἀλληλογραφίας· ἀφ' ἐτέρου δὲ ἐὰν οἱ παραλήπται εἶναι κατώτεροι, ἢ ἰσοβάθμιοι ἢ ἀνώτεροι τοῦ ἀποστολέως, κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱεραρχίαν, ἢ, ἐν ἄλλαις περιπτώσεσιν, τὴς ἢ σχέσις τοῦ ἀποστολέως ἢ τοῦ ἀποδέκτου ἐναντι τοῦ ἀλληλογραφοῦντος κληρικοῦ κατὰ τὴν κοινωνικὴν ἱεραρχίαν καὶ τοὺς ὑφισταμένους κοινωνικοὺς δεσμούς.

1. Πρώτη, γενικὴ θὰ ἐλέγομεν, ὑποχρέωσις ἀφορῶσα εἰς τὴν ἀλληλογραφίαν, εἶναι ἡ ὀφειλετικὴ ἀπάντησις πρὸς πάντα ἀλληλογραφοῦντα μεθ' ἡμῶν.

Καὶ προκειμένου μὲν περὶ ἐπισήμου ἀλληλογραφίας ἰσχύουσιν ἐν προκειμένῳ περιορισμοὶ τινες. Διότι πολλάκις ἀποκλείεται ἡ ὑπηρεσιακὴ ἐνέργεια καὶ διεκπεραίωσις ἐγγράφου τινὸς (αἰτήσεως, ἀναφορᾶς, ἐπιστολῆς, σημειώματος, τηλεγραφήματος, κλπ), εἴτε διότι δὲν ἐτηρήθησαν αἱ περὶ χαρτοσημάνσεως (καὶ κληρικοσημάνσεως) διατάξεις, εἴτε διότι ὑπεβλήθη ἀναρμοδίως καὶ οὐχὶ ἱεραρχικῶς, εἴτε διότι δὲν εἶναι συντεταγμένον κατὰ τὸν πρέποντα τύπον ἢ τὸ ὀφειλόμενον ὕψος κ.ο.κ. Οὐχ ἦττον καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας ἐνδείκνυται, ὅπως ἐπιστρέφεται τὸ ἐλλιπὲς ἢ ἄλλως ὑστεροῦν ἐγγραφοῦν πρὸς τὸν ἀποστολέα μετὰ τινος συναφοῦς ἐνδεί-

οῦτινες εἶχον μὲν διορισθῆ, ἀλλ' ἐκκλησιαστικῶς δὲν εἶχεν ἐπικυρωθῆ ἡ ἐκλογή των, ἐχειροτόνου ἐκεῖνον, τὸν Parker δηλαδή, ὅστις μετὰ τρεῖς ἡμέρας θὰ ἐπεκύρου ἐκκλησιαστικῶς τὴν ἐκλογήν των. Ἀνεξαρτήτως τοῦ πῶς ἐξελέγη ὁ Parker καὶ ὑπὸ τίνα ἀνάγκην ἐχειροτονήθη ἐν ὧραις τοῦτ' αὐτὸ νυκτεριναῖς (κατὰ Δεκέμβριον 5-6 τῆς πρωίας!) καὶ οὐχὶ ἐν ἐκκλησιαστικῶν, ἀλλ' ἐνώπιον εὐαρίθμων, ὅμως κατὰ τὰ κρατήσαντα ἐν τῇ καθόλου ἐκκλησιαστικῇ πράξει, τῇ καὶ ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας διερμηνευομένη, ἢ ἐν τῇ ἐκλογῇ ἐπισκόπων συμμετοχῇ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων, ἢτοι ἀρχιερέων ἐν ἐνεργείᾳ, ἐθεωρήθη ὡς ἀπαραίτητος ὅρος διὰ τὴν κανονικότητα τῆς ἐκλογῆς. Ὅπως ἂν ἐπικύρωσις τῆς ἐκλογῆς ἐπισκόπου, ἢ προτασσομένη τῆς χειροτονίας αὐτοῦ, εἶναι ὄχι μόνον δικαίωμα, ἀλλὰ καὶ καθῆκον τοῦ οἰκείου Ἀρχιεπισκόπου καὶ τῆς περὶ

ξεως (π.χ. «χαρτοσημανθήτω» ἢ «νὰ ὑποβληθῆ ἱεραρχικῶς» κ.τ.τ.).

Προκειμένου δὲ περὶ ἰδιωτικῆς ἀλληλογραφίας, μίαν κυρίως περίπτωσιν μὴ ἀπαντήσεως γνωρίζομεν. Αὕτη ἀφορᾷ εἰς ὕβριστικὰς καὶ λιβελλογραφικὰς καὶ ἐν γένει αὐθάδεις καὶ ἀπρεπεῖς ἐπιστολάς. Ἐνδείκνυται καὶ αὗται πολλάκις νὰ ἐπιστρέφονται μετὰ τοῦ χαρακτηρισμοῦ «ἀπαράδεκτος». Δυνατὸν ὅμως καὶ νὰ κρατῶνται εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ παραλήπτου, ἐὰν συντρέχη περίπτωσις διώξεως ἢ κολασμοῦ τοῦ θρασέως ἀποστολέως των. Ἄλλως ἀπορρίπτονται εἰς τὸν κάλαθον τῶν ἀχρήστων ἢ παραδίδονται εἰς τὸ πῦρ καὶ τὴν ἐξαφάνισιν, ἐφ' ὅσον δὲν ἀρμόζει, ἵνα τις ἀσχοληθῆ καὶ μὲ τοιαῦτα ἀνάγωγα πρόσωπα καὶ τὰ γραπτὰ των. Ὅμοίως καὶ εἰς ματαίας ἐπιστολάς ὄχληρῶν προσώπων, εἴτε ἰταμῶν, εἴτε ἀφελῶν, εἴτε ἀργοσχόλων, εἴτε ἀπρεπῶς ἀπαιτητικῶν ἰσχύει τὸ ἀπαπάντητον.

Ἐπὶ αὐτῶν καὶ ἄλλη περίπτωσις, καθ' ἣν δὲν ἀπαντῶμεν εἰς τινα ἐπιστολήν, διότι κρίνομεν ὅτι πρέπει νὰ τηρήσωμεν εἰς ἀπόστασιν τὸν ἀποστολέα, δίδοντες οὕτως εἰς αὐτὸν τὴν εὐκαιρίαν νὰ σκεφθῆ, ὅτι μᾶς ἐλύπησεν ἢ ἔθιξεν ἢ ἠδίκησεν. Ἐὰν εἶναι καλῆς διαθέσεως, δὲν εἶναι ἀπίθανον νὰ συνέλθῃ, νὰ ἐννοήσῃ τὸ σφάλμα του καὶ νὰ ζητήσῃ συγγνώμην, τὴν ὁποίαν καὶ θὰ τῷ παράσχωμεν (ἔστω καὶ ἂν πρόκηται νὰ τηρήσωμεν ἐνίοτε ἐπιφυλακτικὴν στάσιν ἐναντι αὐτοῦ ἐφεξῆς). Καὶ ἂν ὅμως δὲν προσδοκῶμεν τοιοῦτο ἐνδεχόμενον, τὴν σιγὴν καὶ τὴν μὴ ἀπάντησιν ἐπιβάλλει ἡ ἀξιοπρέπεια ἡμῶν εἰς πολλὰς τοιαύτας περιστάσεις. Εἶναι δὲ πολλάκις τοῦτο προτιμότερον, ἢ νὰ συνερισθῆ τις καὶ νὰ λάβῃ σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν τὰ προπετῶς καταμαρτυρούμενα, θέλων ὅπως ὅτιποτε νὰ ἀπαντήσῃ εἰς ταῦτα, ἵνα τὰ ἀνατρέψῃ καὶ ἀναιρέσῃ. Ἡ πείρα δεικνύει ὅτι ὅσω ὀλιγώτερον ἀσχολεῖται τις περὶ τούτων, τόσο εἰρηνικώτερος διατηρεῖται καὶ εὐκολώτερον ἀπαλ-

αὐτὸν συνόδου. Τὸ ὅτι δὲ ἐπίσκοποι ἐπικυροῦντες τὴν ἐκλογήν τοῦ Parker καλοῦνται ἐκ τῶν ἐκπτώτων, διότι οἱ ἐν τῇ ἐνεργείᾳ νόμιμοι καὶ κανονικοὶ τῆς ἐπαρχίας ἐπίσκοποι ἠρνήθησαν νὰ ἐπικυρώσουν ταύτην, καθιστᾷ προφανῶς τὴν ἐκλογήν ταύτην ἐξ ὀλοκλήρου ἀντικανονικὴν.

Οὕτως ἡ ἐκλογή καὶ χειροτονία τοῦ Parker διοικητικῶς καὶ κατὰ τὸ κανονικὸν δίκαιον κρινομένη παρυσιάζεται πραξικοπηματικὴ καὶ ἀντικανονικὴ, τελετουργικῶς ὅμως καὶ δογματικῶς ἐξεταζομένη δὲν δύναται νὰ χαρακτηρισθῆ παρὰ τὰς ἄλλας ἐλλείψεις αὐτῆς ὡς ἀνυπόστατος καὶ ὡς διασπάσασα πάντως καὶ ἐξωτερικῶς τὸ νῆμα τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς. Λέγομεν ἐξωτερικῶς, διότι ὡς μυστήριον τελεσθὲν ἐξω τῆς μιᾶς ἁγίας Ἐκκλησίας εἶναι πάντως ἄκυρον.

(Συνεχίζεται)

ΠΑΝ. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ

λάσσεται τῆς ὀχληρᾶς συνεχίσεως τοιούτων ἐριστικῶν καὶ φιλονεικῶν ἀφορμῶν. Οἴκοθεν νοεῖται ὅτι, προκειμένου περὶ σοβαρῶν περιπτώσεων, θιγουσῶν τὴν τιμὴν καὶ τὴν συνείδησιν ἡμῶν, θὰ ἀντιδράσωμεν συνετῶς καὶ νομίμως.

ΣΗΜ.: Ἡ εἰδικὴ περίπτωσις τῆς μὴ ἀπαντήσεως εἰς ἐπιστολὰς ἀφορῶσας εἰς ὑποψηφιότητάς δι' Ἀρχιερατεῖαν κ.τ.τ. εἶναι εὐνόητος.

2. Δευτέραν δεοντολογικὴν ἀρχὴν ἀποτελεῖ τὸ ἔγκαιρον τῆς ἀπαντήσεως. Δὲν εἶναι ὀρθὸν νὰ βραδύνη ἡ ἀπάντησις εἰς τὰς ἐπιστολὰς ἢ τὰς αἰτήσεις τὰς πρὸς ἡμᾶς ἀπευθυνόμενας. Καὶ πρακτικῶς δὲ ἡ ἀναβολὴ καὶ ἡ μὴ ἐπιμέλεια πρὸς ἀπάντησιν συσσωρεύει πολλάκις πληθὺν ἀλληλογραφίας, ἡ διεκπεραίωσις τῆς ὁποίας καθίσταται δυσχερὴς καὶ ἐπιβραδύνει ἔτι μᾶλλον τὴν ἀπάντησιν.

Ἀξιοσύστατος καὶ ἀξιομίμητος εἶναι ἡ συνήθεια ἐκείνων, οἵτινες αὐθιμερόν, ἢ ἅμα τῇ λήψει, ἢ πάντως τὸ ταχύτερον δυνατὸν ἀνταποκρίνονται εἰς τὴν ἀλληλογραφίαν των. Τοῦτο καὶ εὐγενὲς εἶναι καὶ συνεπῆ ἄνθρωπον μαρτυρεῖ. Οἱ δὲ ἐκτελοῦντες χρέη γραμματέως καὶ ἐνεργούντες τὴν προσωπικὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ προϊσταμένου των ἄς προσέχωσιν, ἵνα μὴ ἐκθέτωσι τοῦτον διὰ τῆς βραδύτητος τῆς ἀπαντήσεως. (Εἶδομεν πατριαρχικὰς ἀπαντητικὰς ἐπιστολὰς διὰ τὰ Χριστούγεννα νὰ φθάνωσι τὸ Πάσχα, ἂν μὴ καὶ οὐδέποτε!..).

Προκειμένου δὲ περὶ ὑπηρεσιακῆς ἀλληλογραφίας, οἱ μὲν ὑπεύθυνοι καὶ ἀρμόδιοι πρὸς ἐνέργειαν τῶν ἐγγράφων ὀφείλουσι νὰ ἐπισπεύδωσι παντὶ σθένει ταύτην, οἱ δὲ ὑπόχρεοι εἰς ἀπάντησιν ἐπὶ λαμβανόμενων διαταγῶν τῶν προϊσταμένων Ἀρχῶν δέον ἄνευ ἀναβολῆς νὰ συντάσσωσι καὶ ὑποβάλλωσι τὰς ὀφειλετικὰς ἀπαντητικὰς καὶ ἐκτελεστικὰς ἀναφορὰς των μετὰ πάσης σπουδῆς καὶ ἐπιμελείας.

3. Εἰς τὴν ἐπίσημον (ὑπηρεσιακὴν) ἀλληλογραφίαν παρομαρτοῦσιν ὠρισμένοι ὑπόλοι, τῶν ὁποίων δὲν ἐπιτρέπεται ἄγνοια. Καὶ περιέπεσαν μὲν εἰς ἀχρηστίαν παλαιότερα ἴτινες φραστικὰ διατυπώσεις («λαμβάνω τὴν τιμὴν...» ἢ «ἔχομεν τὴν τιμὴν...» κ.τ.λ.), ἄλλαι ὅμως καθιερωμένοι τοιαῦτα ἰσχύουσι πάντοτε. Καὶ δὴ: Οἱ κατώτεροι, ἀπευθυνόμενοι πρὸς ἀνωτέρους, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γράφωσι «γνωρίζομεν ὑμῖν» ἢ «πληροφοροῦμεν» ἢ «διαβιβάζομεν», «διαπέμπομεν», «ἀποστέλλομεν» κ.τ.τ. Ἀντ' αὐτῶν δέον νὰ γράφωσιν «ἀναφέρομεν ὑμῖν» (καὶ λιτότερον εἰς τὸν ἐνικόν, «ἀναφέρω ὑμῖν»· πολλάκις δὲ καὶ τυπικότερον: «εὐλαβῶς — ἢ εὐσεβάστως — ἀναφέρω...»), ἰδίως δ' ἐν περιπτώσει ἐπισυνάψεως ἐγγράφου: «ὑποβάλλομεν» ἢ «ὑποβάλλω...». Αἱ προηγούμεναι ἐκφράσεις («γνωρίζομεν ὑμῖν», «διαπέμπομεν» κλπ) χρησιμοποιοῦνται μεταξύ ἰσοβαθμίων ὀργάνων ἢ Ἀρχῶν. Δύνανται νὰ χρησιμοποιῶνται καὶ πρὸς κατωτέρους καὶ ὑφισταμένους. Πρὸς τούτους δ' ἔχουσι θέσιν καὶ τὰ «ἐντελλόμεθα» καὶ «παραγγέλλομεν».

ΣΗΜ.: Τὸ «παραγγέλλομεν» ὀρθότερον συντάσσεται μετὰ δοτικῆς «παραγγέλλομεν ὑμῖν», καὶ δὴ καὶ ἀγιογραφικώτερον — Πρβλ. Ματθ. ι' 5, Λουκ. ε' 14, Πράξ. δ' 18, ε' 28, Α' Θεσ. γ' 4, Α' Τιμ. στ' 13 κ.ά. — καὶ οὐχὶ μετ' αἰτιατικῆς «παραγγέλλομεν σε, ἢ ὑμᾶς», ὡς συνηθίζετο παλαιότερον.

Ἐπὶ τῆς ἐκφράσεως «προάγομαι — ἢ προαγομέθα — ὅπως...», ἐμφανιζομένη μάλιστα ὡς ἀρμόζουσα πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν (πρὸς ἀνωτέρους, ὁμοιοβάθμους καὶ κατωτέρους) καὶ εὐθετος ὅπως προηγῆται πάντων τῶν κατὰ τὴν περίπτωσιν ρημάτων («προαγομέθα ὅπως γνωρίσωμεν — ἢ πληροφορήσωμεν — ἢ διαπέμψωμεν — ἢ ὑποβάλλωμεν — ἢ ἀναφέρωμεν» κλπ). Οὐχ ἦττον δὲ θεωρεῖται δόκιμος. Καὶ δὲν συνηθίζετο τὴν χρῆσιν ταύτης. Καλόν, ἵνα ἀποφεύγηται.

Ἀκροτελεύτιοι δὲ φράσεις, δηλωτικαὶ τῶν αἰσθημάτων τοῦ ἀλληλογραφούντος, κατὰ περίπτωσιν, δέον νὰ μὴ παραλείπωνται, ὡς «μετὰ (βαθυστάτου) σεβασμοῦ», πρὸς ἀνωτέρους, ἢ «μετὰ τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης» πρὸς ὁμοιοβάθμους, ἢ «μετ' εὐχῶν ἐν Κυρίῳ», πρὸς κατωτέρους κ.ο.κ. Τὸ «εὐπειθέστατος» ἔχει θέσιν κυρίως εἰς τὰς αἰτήσεις πρὸς προϊσταμένην Ἀρχήν. «Μετ' εὐχῶν (ἐν Κυρίῳ)» ἐνδείκνυται νὰ ἀλληλογραφῶσι καὶ πρὸς ἰδιώτας καὶ πρὸς λαϊκοὺς ἐν γένει οἱ Κληρικοί, κυρίως μὲν οἱ Ἐπίσκοποι, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Πρεσβύτεροι (μετὰ τινος φειδοῦς). Καὶ ὅταν δὲ προσιδιάζη ἄλλη ἐκφρασις ἀρμοδιώτερον (π.χ. «μετὰ (πλείστης) τιμῆς (ἢ ἀγάπης)», καλὸν εἶναι ἡ ἰδιότης τοῦ Κληρικοῦ (μάλιστα τοῦ Ἐπισκόπου) νὰ ἐπισημαίνεται παραλλήλως καὶ διὰ τῶν εὐχῶν αὐτοῦ π.χ. «μετὰ τιμῆς καὶ εὐχῶν ἐν Κυρίῳ» ἢ «μετ' ἀγάπης πολλῆς καὶ εὐχῶν» κ.ο.κ. Τὸ δὲ «(Διάπυρος) πρὸς Θεὸν εὐχέτης» προσιδιάζει μόνον εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς, καὶ μόνον ὑπὸ τούτων δέον νὰ χρησιμοποιῆται.

Οἴκοθεν νοεῖται ὅτι δὲν ὑποδεικνύεται ἐνταῦθα τυποποίησις τῆς ἐκφράσεως αἰσθημάτων καὶ σχέσεων, ἀλλ' ἀπλῶς χαράσσονται ὠρισμένα ὄρια καὶ ὑποδηλοῦται τὸ εἶδος τῆς ἀρμοζούσης εἰς ἕκαστον ἱερατικὸν βαθμὸν γλώσσης, διὰ τῆς εὐρυτέρας χρήσεως τῆς ὁποίας ἕκαστος, ὡς δύναται καλλίτερον καὶ ἐκφραστικώτερον καὶ πολυτρόπως, θὰ διατυπῶν τὰ προσήκοντα ἐκάστοτε.

Πέραν τῶν διατυπώσεων τούτων ἢ καθ' ἑαυτὰς (ἂν μὴ δακτυλογράφησις) τῶν ὑπηρεσιακῶν ἐγγράφων καὶ ἀναφορῶν εἶναι ἐπιβεβλημένη. Ἀπαραιτήτως δὲ καὶ ἡ πρωτοκόλλησις τούτων καὶ ἡ ἀναγραφή τοῦ ἀριθμοῦ πρωτοκόλλου, ὡς καὶ τῆς ἡμερομηνίας. Ὁ δὲ ἀριθμὸς Διεκπεραιώσεως (ὅστις πολλάκις — κακῶς — παραλείπεται) πιστοποιεῖ ἀσφαλῶς καὶ ἠκριβωμένως ὅτι ὄντως (καὶ πότε) ἐξήλθε τὸ ἀπὸ βέβαιου ἐκ τῆς Ὑπηρεσίας. Ἡ τήρησις ἀντιγράφων — καὶ ταξινομημένων Ἀρχείου — ἀλληλογραφίας εἶναι τὰ μάλιστα ἀπαραίτητος καὶ πολυλαπλῶς ἐξυπηρετικὴ. Ἡ ὑπογραφή, ὅταν εἶναι δυσανάγνωστος, ἐνδείκνυται νὰ καθαρογράφεται ἀκολουθῶν. Πρὸς ἀνωτέρας δὲ Ἀρχὰς θεωρεῖται

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

**'Επί τῆ συγκλήσει τῆς Συνόδου
τῆς Σεπτῆς 'Ιεραρχίας.**

Κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἡ Σύνοδος τῆς Σεπτῆς 'Ιεραρχίας τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος πρόκειται νὰ πληρώσῃ τὰς κενὰς μητροπολιτικὰς ἑδρας.

Ὅλοι δὲ ἐδχόμεθα εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς συγκλήσεώς της, ἵνα αἱ ἑδραι αὐταὶ πληρωθοῦν ὑπὸ τῶν ἀρίστων ἐκ τῶν πολλῶν ἐκλεκτῶν ὑποψηφίων, ἵνα δυναθῆ ἡ 'Εκκλησία μας πλήρως καὶ ἀριστα ἐπηρεαζομένη νὰ ἀξιοποιήσῃ τὰς δυνάμεις της καὶ νὰ συστηματοποιήσῃ τὸ πνευματικὸν της ἔργον.

Ὅλα δεικνύουν, ὅτι αἱ καταταράξασαι τὸν ἐκκλησιαστικὸν καὶ ἐθνικὸν μας βίον διαφοραὶ τῶν ἀπόψεων τῆς 'Εκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας τείνουν νὰ ἐναρμονισθοῦν πλήρως, ὁπότε ἡ 'Εκκλησία μας θὰ δυναθῆ

ἀνάρμοστον νὰ τίθεται δυσανάγνωστος ὑπογραφή. Μετὰ σταυροῦ πρὸ τοῦ ὀνόματος αὐτῶν ὑπογράφουσι οἱ Ἀρχιερεῖς, φειδωλότερον δ' οἱ ἀρχιμανδρίται καὶ ἄλλοι ὀφικιοῦχοι ἱερεῖς, οὐδαμῶς δ' οἱ διάκονοι. Πρὸς ἀνωτέρους πάντως (καὶ δὴ πρὸς Πατριάρχας) εἴθισται νὰ μὴ τίθεται σταυρὸς πρὸ τῆς ὑπογραφῆς. Ἡ δὲ σ φ ρ α γ ί ς, ἀπαραίτητος οὕσα εἰς ἀλληλογραφίαν πρὸς ὑφισταμένους, παραλείπεται, σεβασμοῦ ἕνεκα, ἐπὶ ἐγγράφων πρὸς Προϊσταμένους Ἀρχάς, ἐὰν μὴ ἀπαιτῆ ταύτην τὸ ἔγκυρον καὶ ἀσφαλὲς τοῦ ἐγγράφου.

4. Περὶ τῆς ἰδιωτικῆς, τέλος, ἀλληλογραφίας ἰσχύουσι τὰ ἑξῆς:

Κατ' ἀρχὴν γράφει πρῶτος ὁ κατώτερος πρὸς τὸν ἀνώτερον, ὅστις ἀκολουθῶς ἀπαντᾷ, ὡς προείπομεν. Ἐπὶ συλλυπητηρίων περιπτώσεων δὲν ἰσχύει ἡ τοιαύτη προτεραιότης. Καὶ ἐπὶ συγχαρητηρίων ὁμοίως, καὶ ἐπὶ τινων ἄλλων συναφῶν, καθ' ὅς ὁ Προϊστάμενος θὰ κρίνῃ ὡς πατρικὸν καθῆκον νὰ σπεύσῃ ἵνα συμπαρασταθῆ διὰ λόγων παρακλήσεως.

Εἰς περίπτωσιν ὀνομαστηρίων δὲν θεωρεῖται ὅτι ἰσχύει ἀμοιβαίότης ἀνταλλαγῆς εὐχῶν μεταξὺ Προϊσταμένων καὶ ὑφισταμένων, ὑποχρεουμένων μὲν τῶν πρώτων νὰ ἀπαντῶσιν εἰς τὰ εὐχετήρια τῶν δευτέρων, προαιρετικῶς δ' ἔπειτα καὶ μετὰ διακρίσεως τιμῶντων τινὰς καὶ δι' ἑορτίων εὐχῶν ἐπὶ τοῖς ὀνομαστηρίοις τῶν δευτέρων.

Σημειωτέον δὲ καλῶς ὅτι πρὸς Ἀρχιερεῖς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀποστέλλωσι ποτε οἱ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι ἐπισκεπτήρια ἢ ἄλλα δελτάρια. Μόνον δι' ἐπιστολῆς (συντόμου) ἢ διὰ τηλεγραφήματος δύνανται νὰ ὑποβάλλωσι τὰς ἑορτίους εὐχὰς των κλπ. Πρὸς κατωτέρους, ἢ καὶ μεταξὺ ὁμοιοβάθμων μόνον, ἔχουσι θέσιν τὰ ἐπισκεπτήρια καὶ αἱ ποικίλαι «κάρται». Αἱ τελευταῖαι ἔχουσι οἰκογενειακὸν ἢ φιλικὸν χαρακτήρα· οὐδαμῶς δὲ

ἀπερίσπαστος νὰ ἀποδυθῆ εἰς τὸ ἀναγεννητικὸν καὶ ἀνακαινιστικὸν της ἔργον. Πιστεύομεν, ὅτι πρὸς τοῦτο θὰ βοηθήσων αὐτὴν τὰ μέλη τῆς νέας κυβερνήσεως καὶ δὴ, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ γράφομεν, ὁ στενὸς ἔχων δεσμοὺς μετὰ τῆς 'Εκκλησίας νέος Ὑπουργὸς Θεσησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας κ. Θεοδοωρακόπουλος.

Πρέπει νὰ ἐξασφαλισθοῦν αἱ προϋποθέσεις.

Πολλὰ γράφονται κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας εἰς τὰς ἐφημερίδας περὶ τῆς ἀναπροσαρμογῆς τῶν μισθῶν τῶν ἱερέων καὶ περὶ τῆς παροχῆς εἰς αὐτοὺς ἰκανοποιητικῆς νοσοκομειακῆς καὶ ἰατροφαρμακευτικῆς περιθάλψεως.

Ἀναμιβόλως πάντα τὰ ἐξαγγελθέντα μέτρα ἀποτελοῦν πρόδοον σημαντικὴν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐπισχύσεως τῆς τάξεως τῶν ἐφημερίων, ἧτις ἡμείβετο

ἀπευθύνονται πρὸς ἄλλους κύκλους, ἐπὶ ὑπηρεσιακῶν ἰδίως σχέσεων καὶ μάλιστα ὑπὸ Ἀρχιερέων, ὡς οὐδὲ πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἀρχιερεῖς ἐπιστέλλουσιν ἐγχρώμους ἐξεικονίσεις, εἰ μὴ ἀπλᾶ δελτάρια, μᾶλλον δ' ἰδιόγραφα).

Ἐντὸς δὲ τῆς αὐτῆς πόλεως μόνον τηλεγράφημα συγχαρητήριον ἀρμόζει πρὸς Προϊσταμένην Ἐκκλησιαστικὴν Ἀρχὴν, ὡσάκις δὲ πραγματοποιεῖται αὐτοπρόσωπος ἐπίσκεψις ἢ ὑπογραφή εἰς ἀνοιγόμενον (ἐν τῇ Μητροπόλει) βιβλίον συγχαρητηρίων.

Ἡ καθαρογράφσις καὶ δυνατὴ καλλιγραφίσις, ἢ ἐπιλογὴ τοῦ εἰδικοῦ ἐπιστολικοῦ φακέλλου καὶ χάρτου (ἐκλεκτοῦ πάντοτε) δίδει πρόσθετον εἰκόνα τῆς τιμῆς καὶ τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς σεβαστοὺς καὶ ἐντίμους παραλήπτας τῶν ἐπιστολῶν.

Καὶ τὸ ἄψογον τοῦ περιεχομένου (δίχα ἀμετροεπείας ἢ ἀμέτρου οἰκειότητος - καὶ ὅταν ἔτι ὑπάρχῃ τοιαύτη μεταξὺ τῶν ἀλληλογραφούντων) συνιστᾷ ἔτι μᾶλλον ἐνδειγμένην ἀλληλογραφίαν Κληρικοῦ.

Ἡ δὲ συχνότης τῶν ἐπιστολῶν μετὰ διακρίσεως. Ὅ,τι ἰσχύει διὰ τὸ μῆκος τῶν ἐπιστολῶν (αἱ σχολιοτενεῖς εἶναι κουραστικαὶ καὶ οὐχὶ σπανίως δὲν ἀναγνώσκονται κᾶν), ἔχει ἐφαρμογὴν καὶ δὴ τὸ πλῆθος αὐτῶν. Ἀλλεπάλληλοι πρὸς τὰ αὐτὰ πρόσωπα ἐπιστολαὶ δὲν ἐνδείκνυνται. Καὶ τὸ πλῆθος ἀποδεκτῶν καὶ παραληπτῶν τῶν ἐπιστολῶν ἐνδιαφέρει μὲν ἴσως ἄλλους παράγοντας (πολιτικούς κλπ), οὐχὶ ὁμως ἐκκλησιαστικούς ἀνδρας, ὧν γνώρισμα δέον νὰ ἀποτελῆ ἐν πᾶσι τὸ μέτρον καὶ ἡ διάκρισις.

Πένθιμος δὲ σήμανσις τοῦ χάρτου καὶ τοῦ φακέλλου, διὰ μαύρης πλαγίας γραμμῆς, μετὰ φειδοῦς δέον νὰ γίνεται παρὰ τῶν Κληρικῶν, καὶ ἐπὶ τῇ ἐκδημίᾳ τῶν οἰκειοτάτων μόνον προσώπων.

(Συνεχίζεται) † Ὁ Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

γλισχρότητα και είχε περιπέσει εις εξαθλίωσιν απαράδεκτον διά την άποστολήν της.

Ἄς ἐλπίσωμεν, ὅτι ἡ κυβερνητικὴ μέριμνα ὑπὲρ τῶν ἱερέων θὰ συνεχισθῆ διὰ τῆς πλήρους ἐντάξεως τοῦ μισθολογικοῦ των ζητήματος εἰς τὰς διατάξεις τοῦ ἐνιαίου μισθολογίου καὶ διὰ τῆς ολοκληρώσεως τῆς ὄλικῆς καὶ πνευματικῆς ἐξυψώσεως αὐτῶν. Γενικότερον δι' ἁρμονικῆς συνεργασίας Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας πρέπει νὰ ἐξασφαλισθοῦν πᾶσαι αἱ προϋποθέσεις διὰ τὴν προσέλκυσιν εἰς τὰς τάξεις τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρων νέων θεολόγων.

«Ἀναπηδᾷ ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν ἀληθῶν Ἑλλήνων».

Ὁρθῶς ὁ ἐκλεκτὸς συνεργάτης τῆς «Καθημερινῆς» κ. Κώστας Τσιρόπουλος ἐτόνισεν εἰς μίαν ἐπιφυλλίδα του, ὅτι ἐν σημαντικώτατον στοιχείον τῆς ἐλληνικῆς πνευματικῆς περιουσίας εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία.

«Περιοσία μας, - γράφει -, εἶναι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας. Τί σημαίνει Ὁρθοδοξία γιὰ μᾶς, καὶ πόσο πιὸ πάνω δικαιοματικὰ βρισκεται ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τὸ Ἔθνος, αὐτὸ μόνο οἱ ἀληθινοί, γεμάτοι πόνο Ἕλληνες μποροῦν νὰ τὸ νοήσουν. Ἡ Ὁρθοδοξία μὲ τὴν δημοκρατικὴν τῆς οἰκουμενικότητά ἐδῶκε τὸ σωστό, αἰώνιον τόνο στὸ Ἔθνος μας καὶ ἀποκάλυψε στὴ συνείδησή του τὰ ἔσχατα τῆς ἀληθείας. Γιὰ τοῦτο βγήκε ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῆς τέτοιο πάθος ἐλευθερίας, ἐλευθερίας ποὺ ἀνέβηκε, κατὰ τὸ δίδαγμα τοῦ Χριστοῦ, πάνω ἀπὸ τὸ θάνατο. Ἐκεῖνοι, ποὺ ἀληθινὰ γνωρίζουν τὸ βάθος τῆς Ὁρθοδοξίας, ἔχουν βαθύτατα νιώσει πὼς μὲ καμμιὰ ἄλλη θρησκεία, μὲ καμμιὰ ἄλλη χριστιανικὴ δομολογία δὲν μπορεῖ νὰ συμπεριπατήσῃ ἁρμονικὰ τὸ Ἔθνος μας. Χωρὶς σωβινισμό, εἴμαστε περήφανοι γιὰ τὴν πίστη μας, ἔτοιμοι νὰ ὁμολογήσουμε γι' αὐτή, νὰ συνομιλήσουμε γι' αὐτή, νὰ τὴν ἐκφράσουμε, ἀλλὰ χωρὶς ν' ἀμφιβάλουμε, χωρὶς ν' ἀναρωτιούμαστε. Ἡ Ὁρθόδοξία ἀναπηδᾷ ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν ἀληθινῶν Ἑλλήνων».

Ἐὰν ὅλοι οἱ κατευθύνοντες τὴν κοινὴν γνώμην διανοοῦμενοι εἶχον τοιαύτας ἀπόψεις, ἀσφαλῶς ἡ πνευματικὴ κατάστασις τοῦ Ἔθνους μας θὰ ἦτο πολὺ καλυτέρα.

Διὰ νὰ ἔχουν οἰκουμενικὴν σημασίαν.

Καθ' ἃ ἀνεγράφη εἰς τὸν τύπον, ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς «Γραμματείας τοῦ Βατικανοῦ διὰ τὴν Χριστιανικὴν Ἐνότητα» καρδινάλιος Ἀγνουςτῆνος Μπέα ἀνεκοίνωσε χθές, ὅτι σύντομα πρόκειται νὰ ληφθοῦν μέτρα πρακτικῆς ἐφαρμογῆς διὰ τὴν ἀποδοχὴν κοινοῦ Ἐδαγγελίου διὰ τοὺς Ρωμαιοκαθολικοὺς καὶ τοὺς Διαμαρτυρομένους. Ἐγνωσθῆ ὡσαύτως, ὅτι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἰδικὴ ἐπιτροπὴ συνήλθεν, ἵνα ἐξετάσῃ τὰς δυνατότητας συνεργασίας εἰδικῶν ἀνεξαρτήτως δόγματος εἰς τὸ ἔργον τῆς κυκλοφορίας τοῦ νέου αὐτοῦ εὐαγγελικοῦ κειμένου.

Ἀσφαλῶς αἱ προσπάθειαι αὗται εἶναι ἀξιέπαινοι. Ἀλλὰ διὰ νὰ ἔχουν ἀληθῶς οἰκουμενικὴν σημασίαν, οὐδόπως εἶναι δυνατόν νὰ ἀγνοηθῆ ἡ ἐν τῇ Ὁρθόδοξῳ Ἀνατολῇ ἱστορία τοῦ κειμένου τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ὁ πλοῦτος τῶν ἐν ταῖς ὀρθοδόξαις μοναῖς παλαιῶν χειρογράφων θὰ ἠδύνατο νὰ συντελέσῃ τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἀποκρυστάλλωσιν ἐνὸς κειμένου μὲ οἰκουμενικὸν καὶ παγγρησιακὸν κύρος.

Οἰκοθεν νοεῖται, ὅτι καὶ ἡ λειτουργικὴ παράδοσις τῆς Ὁρθόδοξου Ἀνατολῆς οὐδόπως εἶναι δυνατόν νὰ ἀγνοηθῆ ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Εἰς τὰ Ὁρθόδοξα λειτουργικὰ κείμενα διασφύζονται ἀθθεντικώταται μορφαι τοῦ καθ' ὄλον βιβλικοῦ κειμένου.

Ἐπιβάλλεται ἡ ἀναθεώρησις.

Ὁρθῶς ἡ Πανελληνίος Ἐνωσις Θεολόγων ζητεῖ τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ Ἀναλυτικοῦ Προγράμματος τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν ἐν τοῖς Γυμνασίοις καὶ τοῖς Λυκείοις.

Τὸ Πρόγραμμα τοῦτο δεόν νὰ καταρτισθῆ ὡς μία ἐνιαία ὁλότις καὶ οὐχὶ ἀποσπασματικῶς κατὰ στάδια, παραθεωροῦντα τὰς προηγηθείσας κατωτέρας βαθμίδας.

Εἶναι ἐπὶ τέλους καιρὸς νὰ κατανοηθῆ, ὅτι εἴτε ἐν τῷ Δημοτικῷ Σχολείῳ εἴτε ἐν τῷ Γυμνασίῳ εἴτε ἐν τῷ Λυκείῳ πρέπει νὰ μεταδίδεται ἡ ὁλότις τῶν θρησκευτικῶν μορφωτικῶν ἀγαθῶν εἰς ὁμοκέντρον ἐπαλληλοῦς κύκλους ὁλον ἐν ἐδρνομένους. Ἐπὶ πλεόν εἶναι ἀπαράδεκτον νὰ ἀγνοηθῆ ἡ ἐμπειρία τῶν βιβλικῶν κειμένων καὶ νὰ μὴ γίνηται δαφιλεστάτη χρῆσις τῶν πατερικῶν θησαυρῶν.

«Δύο εἰκόνες».

Ὅταν πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἐγένοντο ἐν Θράκῃ αἱ ἐορταὶ τοῦ Ραμαζανίου τῶν μουσουλμάνων, τεμενῆ καὶ μιναρέδες ἐφωταγωγῆθησαν φαντασμαγορικῶς, ἡ δὲ ἑναρξὶς τῆς ἐορτῆς ἀηγγέλη διὰ καύσεως βεγγαλικῶν καὶ ἄλλων θεαματικῶν καὶ θορυβωδῶν ἐκδηλώσεων.

Ὡς ἐσημείωσεν ὀρθῶς ὁ «Ἑλληνικὸς Βορρᾶς», «αὐτὰ γίνονται εἰς τὴν Θράκην, ὅπου οἱ Ἕλληνες μουσουλμάνοι ἀπολαοῦν ἰδανικῆς ἰσοπολιτείας μέσα εἰς μίαν ἀτμόσφαιραν πραγματικῆς ἐλευθερίας καὶ δημοκρατίας». Ἀντιθέτως «εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἡ Ὁμογένεια, περιδεῆς καὶ ἐπτοημένη» ἐώρτασε τὰς μεγάλας ἐορτάς «εἰς ἀτμόσφαιραν θλίψεως καὶ τρόμου».

Αὗται εἶναι δύο εἰκόνες. Ἡ μία - ἡ ἐλληνικὴ - θὰ μείνῃ ἀμετάβλητος. Οἱ μουσουλμάνοι τῆς Θράκης θὰ ἐορτάζουν τὸ ραμαζάνι των μὲ τὰ ἔθιμά των καὶ μὲ χαρὰν καὶ ἄνεσιν. Ἡ ἄλλη - ἡ εἰκὼν τῆς Κωνσταντινουπόλεως - εἴθε νὰ μεταβληθῆ. Διὰ νὰ παύσῃ ἡ Ὁμογένεια νὰ ζῆ εἰς ἀτμόσφαιραν τρόμου. Καὶ διὰ νὰ ἀποδείξῃ καὶ ἡ Τουρκία, ὅτι ἐπιθυμεῖ εἰλικρινῶς τὴν λείανσιν τῆς ὁδοῦ διὰ μίαν προσέγγισιν ἐπ' ἀγαθῶ τῶν δύο χωρῶν καὶ ἐπ' ὠφελεία τῆς εἰρήνης».

Οί Πατέρες και ὁ ἄνθρωπος.

Μεῖς ἰδιαιτέρως χαρὰν οἱ πνευματικοὶ κύκλοι τῆς πατρίδος μας ὑπεδέχθησαν τὸ ἀξιόλογον βιβλίον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Ἡλίου Μαστρογιαννοπούλου «Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὁ ἄνθρωπος». Εἰς τὸ πρῶτον μέρος τοῦ βιβλίου ἐπιχειρεῖται μίᾳ εἰσαγωγῇ εἰς τὸν κόσμον τῶν Πατέρων, ἰδίως ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ἀνθρωπισμὸν. Εἰς τὸ δευτέρον μέρος παρουσιάζονται ἀντιπροσωπευτικῶς αἱ ἀνθρωπολογικαὶ καὶ ἀνθρωπιστικαὶ ἰδέαι διαφόρων Πατέρων ἀπὸ τοῦ τρίτου μέχρι τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος. Καὶ εἰς τὸ τρίτον μέρος παρατίθενται μερικὰ συνθετικώτερα σχεδιάσματα ἐπὶ τῶν θελεμωδῶν ἀνθρωπιστικῶν ἰδεῶν, μετὰ τὰς ὁποίας ἠσχολήθησαν οἱ μεγάλοι ἐκεῖνοι διδάσκαλοι, ὡς εἶναι ἡ Παιδεία καὶ ἡ ἐργασία, ἡ ἀγάπη καὶ ἡ διάκρισις, ἡ φύσις καὶ τὸ σῶμα κ.λ.π.

Ὡς ὀρθῶς σημειοῖ ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ Προλόγῳ τοῦ ἔργου του, «ἰδιαιτέρως διὰ τὴν χώραν μας οἱ Πατέρες δὲν πρέπει νὰ ἀποτελοῦν μίαν νεκρὰν παρακαταθήκην. Ἐφ' ὅσον μᾶς ἀνήκουν, πρέπει νὰ τοὺς μελετήσωμεν καὶ νὰ τοὺς ἀξιοποιήσωμεν. Οἱ Ἕλληνες Πατέρες δὲν εἶναι παλαιὰ εἰκονίσματα ἑνὸς ἱστορικοῦ ἢ ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου. Οὔτε ἀποτελοῦν φυλακτὰ πρὸς φύλαξιν καὶ συντήρησιν. Εἶναι ζωντανὰ πηγαὶ πρὸς ἀντήλθωσιν. Εἶναι κεφάλαια πρὸς ἐκμετάλλευσιν. Εἶναι κατ' ἐξοχὴν ὁδηγοὶ διότι ἠσχολήθησαν μετὰ φλέγοντα ζητήματα καὶ ἐπάλαισαν εἰς τὸ κέντρον τοῦ ἀνθρωπίνου στίβου».

Προδοσία ἔναντι τοῦ Ἔθνους.

Οὐχὶ ἱεροκήρυξ τις, ἀλλ' αὐτὸς ὁ προοδευτικώτατος κ. Δημ. Ψαθάς ἐπισημαίνει διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν τὴν κατάπτωσιν τοῦ ἑλληνικοῦ κινήματογράφου: «Ἐχουν ἀφηνιάσει, -γράφει-, αὐτὲς τις μέρες οἱ πενταρολόγοι πορογράφοι τῆς ὀθόνης, πῶν γέμισαν τὸν δρόμον καὶ τίς ἐφημερίδες μετὰ τίς πιδὲ ξετσιπώτες εἰκόνας καὶ διαφημίσεις. Μεταφέρω μερικὰς φράσεις ἀπὸ τὴν ἐμετικὴν διαφημιστικὴν φιλολογία: «Ἡ πρώτη ταινία σκάνδαλο τοῦ ἑλληνικοῦ κινήματογράφου. Οὔτε αὐτὸς ὁ Μπέργκιαν δὲν τόλμησε νὰ δώσῃ τόσο ΒΡΩ-ΜΕΡΟ καὶ ΚΤΗΝΩΔΗ ἐρωτικὸ παροξυσμό». Μετὰ ἄλλα λόγια, «μπᾶτε σκύλοι ἀλέστε» κατάντησε αὐτὸς ὁ τόπος..., χωρὶς νὰ ἐμφανίζεται πουθενὰ ἡ τιμιπίδα κανενὸς εἰσαγγελέως».

Τὰ σχόλια εἶναι περιττά. Μόνον θὰ ἠθέλωμεν νὰ ἐρωτήσωμεν: Πότε ἐπὶ τέλος θὰ ἀντιληφθῶν οἱ ἀρμόδιοι, ὅτι τὸ νὰ ἐπιτρέπον τὴν προβολὴν τοιούτων ἔργων ἀποτελεῖ προδοσίαν ἔναντι τοῦ Ἔθνους καὶ τοποθέτησιν δυναμίτιδος εἰς τὰ θεμέλια αὐτοῦ;

Εἶναι ἀπαραίτητον.

Συμφώνως πρὸς ἀνακουωθέντα στοιχεῖα, τὸ 1966

εἶναι τὸ πρῶτον ἔτος, κατὰ τὸ ὅποιον—καὶ μάλιστα πρὶν ἐκπνεύσῃ τοῦτο—ἐφθασαν εἰς τὴν χώραν μας ἄνω τοῦ ἑνὸς ἑκατομμυρίου περιηγηταί.

Τὸ γεγονός εἶναι σημαντικὸν καὶ πολλαπλῶς εὐχάριστον. Διότι καὶ τὸ συναλλαγματικὸν ἀπόθεμα τῆς χώρας ἐνισχύεται, ὑπολογίζεται δὲ εἰς ἑκατὸν ἑκατομμύρια δολλάρια τὸ εἰσρεῦσαν συνάλλαγμα, καὶ οἱ ἀρχαιολογικοὶ ἡμῶν θησαυροὶ προβάλλονται. Καὶ τὸ σπουδαιότερον ἀκόμη εἶναι, ὅτι ἡ ἐπαφὴ τῶν ἀθροῶν ἐπισκεπτῶν μετὰ τὰς ἀθανάτους προγονικάς μας δημιουργίας, ἐμπνέει τὸν σεβασμὸν τόσον πρὸς τὴν κλασικὴν, ὅσον καὶ πρὸς τὴν ἑλληνοχριστιανικὴν τοῦ Ἔθνους ἡμῶν παράδοσιν καὶ καθιστᾷ περισσότερον συνειδητὴν τὴν τὴν μεγίστην συμβολὴν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν πολιτισμὸν τοῦ κόσμου.

Καὶ εἶναι ἀληθῶς εὐτύχημα, ὅτι οἱ σχετικοὶ ἀριθμοὶ τῶν ἐπισκεπτῶν ἀξιάγονται. Καὶ εἰς τοῦτο συντελεῖ τὸ θαυμάσιον κλίμα, αἱ ἡλιολαμπεῖς ἡμέραι καὶ αἱ φυσικαὶ καλλοναὶ τῆς χώρας μας. Καὶ καθήκον ἔχομεν, νὰ ἐνισχύσωμεν ἀπὸ πάσης πλευρᾶς τὴν τουριστικὴν μας πολιτικὴν. Πρὸς τοῦτο δὲ ἀπαραίτητον, νομίζομεν, εἶναι νὰ καταβληθῇ ἐξαντλητικὴ προσπάθεια ἐξωραϊσμοῦ ὄλων τῶν ἀρχαιολογικῶν χώρων. Καὶ ὅπως ἰδιαίτερος τῶν ἑλληνοχριστιανικῶν Βυζαντινῶν μας προσκονημάτων καὶ μνημείων, ἡ περὶ τὰ ὁποῖα μέριμνα ὑπῆρξεν κάπως ὑποτονικὴ καὶ ἐπιδεῆς μέχρι σήμερον.

Οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὸ Ἰσραήλ.

Κατὰ δημοσιογραφικὰς πληροφορίας ἀπὸ τοῦ Ἰσραήλ, μεταξὺ τῶν ἐκεῖ χριστιανῶν διαφόρων δογμάτων καὶ ὁμολογιῶν, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς ἀνέρχεται σήμερον μόλις εἰς 50 χιλιάδας, σημειοῦται ἀνησυχητικὸν ρεῦμα μεταναστεύσεως εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς χώρας. Συγκεκριμένως ἐνῶ τὸ 1965 οἱ μεταναστεύσαντες χριστιανοὶ ἦσαν 250, κατὰ τὸ 1966 ὑπερέβησαν τὰς 2.000. Παρατηρεῖται δὲ ὅτι ἂν συνεχισθῇ τὸ φαινόμενον τοῦτο, θὰ πρέπει νὰ διερωτηθῶμεν ἂν ἐντὸς δέκα ἢ δεκαπέντε ἐτῶν θὰ ὑπάρχουν ἀκόμη χριστιανοὶ εἰς τὸ τμήμα τοῦτο τῆς Ἁγίας Γῆς.

Αἱ πληροφορίες αὗται δὲν ἀναφέρουν τοὺς λόγους, οἱ ὁποῖοι προκαλοῦν αὐτὴν τὴν ἐκουσίαν ἐκρίζωσιν τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Πάντως δὲν πρέπει νὰ καταλογισθῶν εἰς τὸ κράτος Ἰσραήλ, τὸ ὅποιον δὲν διακρίνει τοὺς μὴ Ἑβραίους πολίτας ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους, μετὰ τὴν σημαντικὴν δὲ ἀνάπτυξιν τῆς μικρᾶς αὐτῆς χώρας παρέχει εἰς ὄλους τοὺς κατοίκους τῆς τὸ ἐχέγγυον τῆς προόδου καὶ τῆς εὐημερίας. Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη νὰ ἀναζητηθῶν οἱ λόγοι εἰς τὰ διαφέροντα καὶ τὴν ψυχολογίαν αὐτῶν τούτων τῶν ἐγκατελειπόντων τὸ Ἰσραήλ χριστιανῶν. Τὸ γεγονός πάντως αὐτὸ δὲν εἶναι ἀπὸ τὰ εὐχάριστα.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών

Ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Χρυσόστομος κατά το χρονικόν διάστημα από τής 25ης Δεκεμβρίου 1966 μέχρι τής 10ης Ιανουαρίου 1967 έχοροστάτησεν εις διαφόρους ιερούς ναούς Αθηνών, προήδρευσε τών συνεδριών τής Ίεράς Συνόδου, έδέχθη εις άκρόασιν διαφόρους έπιτροπάς και άτομα κτλ. Ούτω:

Έχοροστάτησε: Τη 31η Δεκεμβρίου εις τόν Έσπερινόν του ιερού ναού του Άγ. Βασιλείου (Μετσόβου).

— Τη 1η Ιανουαρίου εις τήν έν τώ Μητροπολιτικό Ναώ Αθηνών τελεσθείσαν Δοξολογίαν επί τώ Νέω Έτει, εις ήν παρέστησαν ή Α.Μ. ό Βασίλευς Κωνσταντίνος μετά τής Α.Μ. τής Βασιλίσσης Άννης-Μαρίας, ή Α.Β.Υ. Πριγκίπισσα Ειρήνη, ό Πρόεδρος τής Κυβερνήσεως κ. Παρασκευόπουλος μετά τών μελών του Υπουργικού Συμβουλίου, ό Πρόεδρος τής Βουλής κ. Παπασπύρου, οι άρχηγοί κομμάτων και άλλοι έπίσημοι.

— Τη 6η Ιανουαρίου εις τήν θείαν Λειτουργίαν του Μητροπολιτικού Ναού Αθηνών και έν συνεχεία εις τήν τελετήν του άγιασμού τών ύδάτων.

Έκοψε: Τη 31η Δεκεμβρίου εις τό μέγαρον τής Αρχιεπισκοπής τήν βασιλόπιτταν.

— Τη 4η Ιανουαρίου ηύλόγησε διά περιστατικής προσευχής τήν βασιλόπιτταν τών Προσκόπων εις τήν Στρατιωτικήν Λέσχην και παρηκολούθησε τήν τελετήν, ής προέστη ή Α.Μ. ό Βασίλευς.

Προέστη: Τη 5η Ιανουαρίου τής Νικρωσίμου Άκολουθίας εις τήν κηδείαν τής άειμνήστου Άνθής Άθανασιάδου, ήτις έτελέσθη έν τώ Ιερώ ναώ τής Άγίας Τριάδος Νέας Φιλαδέφειας.

— Τη 8η Ιανουαρίου του έν τώ Α΄ Νεκροταφείω Αθηνών τελεσθέντος Μνημοσύνου ύπέρ άναπαύσεως τής ψυχής τής άειμνήστου Ευγενίας Τούμπη.

Προήδρευσε: Τη 10η Ιανουαρίου τής συνεδρίας τής Ίεράς Συνόδου.

Παρέστη: Τη 29η Δεκεμβρίου εις τήν πανηγυρικήν συνεδρίαν τής Άκαδημίας Αθηνών, καθ΄ ήν άπενεμήθησαν βραβεία.

— Τη 10η Ιανουαρίου εις τήν τελετήν τής κοπής τής βασιλόπιττας εις τήν Έθνικήν Έστίαν, ής προέστη ή Α.Μ. ό Βασίλευς.

Μετέβη: Τη 29η Δεκεμβρίου εις τόν συνοικισμόν Θυμαρακίων Κάτω Πατησίων και έπεθεώρησε τά έκτελούμενα έργα του νέου Ναού.

— Τη 1η Ιανουαρίου εις τά Άνάκτορα Αθηνών και ηύχήθη εις τούς Βασιλείς ύγιεινόν και εύλογημένον τό Νέον Έτος.

Άντεπεσκέφθη: Τη 29η Δεκεμβρίου τόν άρχηγόν τής Βασιλικής Χωροφυλακής στρατηγόν κ. Παναγιωτακόπουλον, τόν άστυνομικόν Διευθυντήν Αθηνών κ. Τσιγιώργον, τόν άστυνομικόν Διευθυντήν τής Γενικής Άσφαλείας Αθηνών κ. Σακελλαρίου και τόν Προϊστάμενον τής Διευθύνσεως Έκκλησιών του Υπουργείου Έξωτερικών πρεσβευτήν κ. Γεωργιάδην.

Έπεσκέφθη: Τη 1η Ιανουαρίου τόν νέον Ιερόν ναόν του Άγ. Μάρκου του Ευγενικού του συνοικισμού Θυμαρακίων.

— Τη 4η Ιανουαρίου τούς Σεβασμ. Μητροπολίτας πρώην Φωκίδος κ. Άθανάσιον και Πατάρων κ. Μελέτιον, όστις νοσηλεύεται εις κλινικήν.

Έδέχθη: Τη 27η Δεκεμβρίου τόν Δημοτικόν Σύμβουλον του Δήμου Αθηναίων κ. Άποστολάτον.

— Τη 28η Δεκεμβρίου τόν νομικόν σύμβουλον του Υπουργείου Έθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Μαλαγαρδήν, τόν άρχηγόν τής Βασιλικής Χωροφυλακής στρατηγόν κ. Πα-

ναγιωτακόπουλον, τόν άστυνομικόν Διευθυντήν Αθηνών κ. Τσιγιώργον, τόν άστυνομικόν Διευθυντήν τής Γενικής Άσφαλείας Αθηνών κ. Σακελλαρίου, τόν Διευθυντήν του Υπουργείου Έθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Γιανναράν και τόν τέως Γυμνασιάρχη κ. Σκαλούμπακην, καθώς και πολλούς έφημερίους τής Ί. Αρχιεπισκοπής Αθηνών.

— Τη 29η Δεκεμβρίου τόν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Μηθύμνης κ. Ίάκωβον, τόν Διευθυντήν του Πνευματικού Φροντιστηρίου Κληρικών Ελλάδος πανοσ. άρχιμ. Χρυσόστομον Γιαλούρην και τόν ήγούμενον τής Ί. Μουής Πεντέλης πανοσ. άρχιμ. Γεώργιον Προκόπη.

— Τη 30η Δεκεμβρίου τόν άστυνομικόν Διευθυντήν κ. Παπασταθόπουλον και τόν Διευθυντήν του Υπουργείου Έθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Γιανναράν.

— Τη 2α Ιανουαρίου τόν Ιεροκήρυκα τής Ί. Μητροπόλεως Χαλκίδος πανοσ. άρχιμ. Χριστοφόρον Καλύβαν, τόν Διευθυντήν του ΟΔΕΠ κ. Βοσνιιώτην, τόν Διευθυντήν του Υπουργείου Έθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Γιανναράν και πολλούς έφημερίους τής Ί. Αρχιεπισκοπής Αθηνών, ύποβαλόντας τά συγχαρητήρια αυτών επί τώ Νέω Έτει.

— Τη 3η Ιανουαρίου τήν κυρίαν Βοίλα του ΠΙΚΠΑ, τόν έπιθεωρητήν του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους κ. Σαμαρτζήν και τόν πανοσ. άρχιμ. Διονύσιον Μπαϊρακτάρην, Ιερέα του ναυτικού Προγυμναστηρίου του Πόρου έν Τροιζήνι.

— Τη 4η Ιανουαρίου τόν Διευθυντήν του ΟΔΕΠ κ. Βοσνιιώτην και τόν Διευθυντήν του Έκκλησιαστικού Φροντιστηρίου Τήνου κ. Ναστούλην.

— Τη 5η Ιανουαρίου τόν Διευθυντήν του Οικοτροφείου τής Άποστολικής Διακονίας πανοσ. άρχιμ. Βούλτσον μετά τών φοιτητών - τροφίμων του Οικοτροφείου, τόν βουλευτήν Ιωαννίνων κ. Ίωάννου και τόν όμογενή έκ Κωνσταντινουπόλεως κ. Παραλίδην.

— Τη 7η Ιανουαρίου τόν Διευθυντήν τής Θρησκευτικής Υπηρεσίας του Γ.Ε.Σ. πανοσ. άρχιμ. Άμβρόσιον Μαντζώρον.

— Τη 9η Ιανουαρίου τούς Σεβασμ. Μητροπολίτας Πατρών κ. Κωνσταντίνον, Μονεμβασίας και Σπάρτης κ. Κυπριανόν, Ναυπακτίας και Εύρυτανίας κ. Δαμασκηνόν και Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνόν, τόν Γεν. Γραμματέα του Υπουργείου Προνοίας κ. Τσατσάνην, τόν Γεν. Διευθυντήν Θρησκευμάτων του Υπουργείου Παιδείας καθηγητήν κ. Μάρκον Σιώτην και τόν Διευθύνοντα Σύμβουλον του TAKE κ. Ζαφ. Κέπετζην.

Ίερά Μητρόπολις Μυτιλήνης

Τήν Κυριακήν 18 Δεκεμβρίου έτελέσθη εις τόν Μητροπ. Ναόν, παρουσία τών άρχών και πλήθους λαού, άρχιερατική Λειτουργία και πάνδημον μνημόσυνον επί τή συμπληρώσει 25 έτών από τής ίδρύσεως του Ε.Ο.Χ.Α. ύπέρ άναπαύσεως τών ψυχών τών άειμνήστων ιδρυτών του Όργανισμού Αρχιεπισκόπων Αθηνών Χρυσάνθου και Δαμασκηνού και πάντων τών καθ΄ οιοδήποτε τρόπον εύεργητησάντων τόν Όργανισμόν ώς και τών θυμάτων τής Κατοχής. Κατά τό μνημόσυνον ώμίλησαν έπικαίρως ό τελεταρχών άρχιερεύς. Έίτα εις τήν αίθουσαν τής Άπ. Διακονίας έγένετο έπίσημος έορταστική έκδήλωσις κατά τήν όποιαν μετ΄ εισήγησιν του Σεβ. Μητροπολίτου, ώμίλησεν ό έκ τών μελών τής Έπιτροπής του έορτασμού δικηγόρος κ. Έμμαν. Κάβουρας περί του έργου του Ε.Ο.Χ.Α. και του έπιτελεσθέντος έν Λέσβω έργου κατά τά έτη τής Κατοχής υπό τής Ί. Μητροπόλεως Μυτιλήνης, του Δήμου Μυτιλήνης και άλλων τοπικών παραγόντων.

Ο Σεβασμ. Μυτιλήνης, αναφερόμενος εις τό έπιτελεσθέν έν Μυτιλήνη έργον τής Έκκλησίας του τόπου, εις τήν άπολυθείσαν ύπ΄ αυτού προς τόν ευσεβή λαόν τής έπαρχίας του έγκύκλιον, σημειώνει μεταξύ άλλων τά έξης:

«Η Νήσος μας κατά τας ήμέρας εκείνας τής Έθνικής συμφορας, λόγω του άποκλεισμού της από του Κέντρου, δέν ήξιώθη να άπολαύση τών εύεργητημάτων του Ε.Ο.Χ.Α. Αυτό όμως δέν ήμποδισεν τήν Έκκλησίαν του τόπου να ίδρύση και να αναπτύξη μίαν άξιοθαύμαστον δράσιν διά τήν διάσωσιν

του λιμώττοντος Λεσβιακού λαού, τῆς ὁποίας τὰ εὐεργετήματα ἦσαν ὄντως σωτήρια.

Οὕτω κατὰ τὴν ἐπάρατον ἐκείνην περίοδον τῆς Κατοχῆς ἡ 'Ιερά Μητρόπολις Μυτιλήνης, μετὰ τὴν καλὴν καὶ πρόθυμον συνεργασίαν τοῦ συσταθέντος τότε Νομαρχιακοῦ Ταμείου Φιλανθρωπίας, τοῦ Δήμου Μυτιλήνης, τοῦ Διεθνoῦς 'Ερυθροῦ Σταυροῦ, τῶν 'Επιθεωρητῶν τῶν Σχολείων, τῶν Τοπικῶν Σωματείων, ὡς ἦσαν ἡ «Εὐσέβεια» καὶ ὁ «Προμηθεύς», ἰδρύσαν τὰ παιδικὰ Συσσίτια, εἰς τὰ ὁποῖα εὕρισκον καθ' ἡμέραν θερμὴν τροφήν κατ' ἀρχὰς μὲν, ἥτοι κατὰ τὸ 1942—2.504 παιδιά, ὕστερον δὲ κατὰ τὰ λοιπὰ ἔτη τῆς κατοχῆς εἰς τε τὴν Πόλιν καὶ τὴν Νῆσον 14.000 παιδιά. Ταυτοχρόνως δὲ ἐλειτούργησαν εἰς τὴν Πόλιν τῆς Μυτιλήνης τὰ Λαϊκὰ Συσσίτια εἰς τὰ ὁποῖα ἐσιτίζοντο καθ' ἡμέραν 13.000 ἄτομα.

Εἶναι ἄξιον ἰδιαίτερας μνείας ὅτι αἱ γενόμεναι εἰσφορὰ ὑπὲρ τῶν Παιδικῶν Συσσιτίων τῆς 'Ιεράς Μητροπόλεως ἀπὸ μέρους τῶν εὐγενῶν φιλανθρώπων, ἀνήλθον εἰς τὸ ποσὸν τῶν 338.049.255 δραχμῶν.

Δὲν ὀμιλοῦμεν οὐτε διὰ τὰ Παιδικὰ 'Ιατρεῖα ποῦ ἐλειτούργησαν μετὰ ἰκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα, ἀλλ' οὐτε καὶ διὰ τὴν ἀξιόλογον δρᾶσιν ποῦ ἔδειξεν ἡ 'Ιματιοθήκη τοῦ Παιδιοῦ, ὑπογραμμίζομεν μόνον τὸ γεγονός ὅτι καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς Κατοχῆς, χάρις εἰς τὸν τότε Μητροπολίτην Μυτιλήνης, ἀείμνηστον 'Ιάκωβον, ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ 'Ιδρύματα τοῦ ὀργανωμένου Λεσβιακοῦ οἴκου φιλανθρωπίας ἐλειτούργησαν, ἐνῶ τὰ περισσότερα τῶν 'Αθηνῶν καὶ ὅλα τὰ ἐν ταῖς 'Επαρχίαις εἶχον κλείσειν.

'Ιερά Μητρόπολις Φιλίππων

'Απὸ τῆς 9ης 'Ιανουαρίου ἐ.ἔ. εἰς ἐβδομαδιαίας Συνάξεις ἤρχισε ἡ προγραμματισθεῖσα «Συμμελέτη 'Αγίας Γραφῆς» ὑπὸ τῶν ἐφημερίων τῆς Καβάλας καὶ ὑπὸ τὴν προσωπικὴν ἐπιτοασίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου. Κ. 'Αλεξάνδρου.

—'Επίσης τὸ ἑσπέρας τῆς Κυριακῆς ἐγένετο συγκέντρωσις εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς 'Ι. Μητροπόλεως ἐφημερίων καὶ ἱεροψαλτῶν Καβάλας, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἐξητάσθησαν θέματα ἀφορῶντα τὴν κανονικὴν διεξαγωγὴν τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν καὶ τῆς Θ. Λειτουργίας ἐν ἀγαστῇ συνεννοήσει ἐφημερίων καὶ ἱεροψαλτῶν.

—Προσέτι, τὴν μεσημβρίαν τῆς Κυριακῆς ἐγένετο ἡ θεμελίωσις τοῦ ΞΕΝΩΝΟΣ τοῦ 'Αγίου Γρηγορίου τῆς Νέας Καβάλας, ὅπου συνεχίζονται μετὰ γοργὸν ρυθμὸν αἱ ἐργασίαι βάσει ἐκπονηθέντος ὑπὸ τοῦ κ. Θ. 'Αργυροῦδου σχεδίου. Κατὰ τὴν τελετὴν παρευρέθη μέγας ἀριθμὸς κατοίκων καὶ ὁ Σεβασμιώτατος προέτρεψε αὐτοὺς, ὅπως γενναίως προσφέρουν τὸν ὀβολὸν των διὰ νὰ δεῖξουν μίαν φορὰν ἀκόμη τὴν ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμὸν των πρὸς τὸν 'Αγιον καὶ τὸ Σκήνωμα του.

—Κατὰ τὸ διαρρέυσαν ἔτος 1966 ἐκ τοῦ Ταμείου Εὐποίας τῆς 'Ιεράς Μητροπόλεως διετέθησαν εἰς 1468 πρόσωπα χρήζοντα βοήθειας ἐν συνόλῳ δραχμαὶ 126.811.50.

'Ιερά Μητρόπολις Χίου

'Ο Σεβ. Μητροπολίτης Μυτιλήνης εὕρισκόμενος τὴν ἡμέραν τῶν Θεοφανείων εἰς τὴν Χίον ἀνήγγειλεν ὡς Τοποτηρητῆς τῆς χηρευούσης 'Ιεράς Μητροπόλεως, μετὰ τὴν Τελετὴν τοῦ ἁγιασμοῦ τῶν ὑδάτων, ὅτι τὸν προσεχῆ Μάιον θὰ μεταφερθῶν εἰς τὴν Χίον ἐκ Βενετίας τὰ λείψανα τοῦ 'Αγίου 'Ισιδώρου πολιούχου τῆς Νήσου μαρτυρήσαντος ἐν Χίῳ τῷ 250, ἅτινα εἶχον μεταφερθῆ ἐκ Χίου εἰς τὴν Βενετίαν τῷ 1125 κατὰ τοὺς χρόνους τῆς 'Ενετοκρατίας τῆς νήσου ἀναγνοὺς ἅμα καὶ τὸ σχετικὸν ἐπίσημον γράμμα τοῦ Καρδινάλιου τῆς Βενετίας Τζοβάννι—Οὐρμπίνι.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

"Αγιον "Ορος

'Ο Διοικητῆς 'Αγίου "Ορους κ. 'Εμμανουὴλ Θρ. Ροῦνης ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῶν Χριστουγέννων καὶ τῷ νέῳ ἔτει ἀπηύθυνε πρὸς τὴν 'Ιεράν Κοινότητα καὶ τὰς εἰκοσιν 'Ιεράς, Βασι-

λικὰς καὶ Πατριαρχικὰς Μονὰς 'Αγίου "Ορους τὸν ἀκόλουθον χαιρετισμὸν :

«Πανοσιολογιώτατοι Γέροντες,

'Επὶ ταῖς ἑορταῖς τῆς κατὰ Σάρκα Γεννήσεως καὶ 'Επιφανείας τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν 'Ιησοῦ Χριστοῦ, ὡς καὶ τῷ ἀνατέλλοντι Νέῳ 'Ετει, ἀπευθύνω τῇ 'Υμετέρᾳ Πανοσιολογιότητι τὰς θερμότερας προσήσεις καὶ εὐχὰς, ἐπικαλούμενος τὰς εὐλογίας Αὐτῆς.

Εἰς τὸ "Ορος τῶν 'Ελλήνων τὸ "Αγιον ἑορτάζοντες τὴν μεγάλην καὶ ἐνδοξὴν θρησκευτικὴν πανήγυριν δοξολογοῦμεν τὴν θείαν Του Γέννησιν καὶ ἀγαυοῦντες ὡς οἱ ποιμένες ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτὸς «ὅτι ἐτέχθη ἡμῖν σήμερον Σωτήρ», διαλαλοῦμεν τὴν νίκην τῆς Θείας Χάριτος κατὰ τοῦ βάρους τῆς ὑλικῆς ζωῆς καὶ καταθέτομεν εἰς τὴν πτωχικὴν Του Φάτιν τὰ τίμια δῶρα τῆς εὐλαβείας μας, δοξάζοντες ὅλον τὸ οὐράνιον πλήρωμα τοῦ Εὐαγγελίου Του καὶ διατηροῦντες ἀλώβητον τὴν θείαν λάμψιν τοῦ Σταυροῦ.

Χαιρετίζοντες τὸν νέον ἐνιαυτὸν τῆς χρηστότητος τοῦ Κυρίου ἃς σταθῶμεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν καὶ εἰς τὴν κλήσιν τοῦ 'Αγίου "Ορους, μετὰ φωτισμὸν καὶ μετὰ δύναμιν εἰς ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου, καὶ κομιζόντες, κατὰ τὴν ὥραν τῆς λογοδοσίας, ἔργον ἀγαθῆς προαιρέσεως καὶ πλουσίας καρποφορίας. Καὶ ἐπικοινωνῶν μετὰ τῆς 'Υμετέρας Πανοσιολογιότητος ἀπευθύνω ἐπὶ τῇ ἀνατολῇ τοῦ 1967 θερμὰς εὐχὰς καὶ καταθέτω τὴν ἐν περισσεύματι πίστεως διαβεβαίωσιν, ὅτι τὸ "Αγιον "Ορος, πέραν τῶν ἀρνητικῶν ἐκδηλώσεων τῆς ὑλόφρονος ἐποχῆς μας, θὰ γνωρίσῃ μίαν νέαν πνευματικὴν λάμψιν, σύμφωνον πρὸς τὴν ἀρχαίαν μοναστικὴν παράδοσιν τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας καὶ θὰ παραμείνῃ εἰς πείσμα τῶν καιρικῶν δυσχερειῶν ὡς ἱερὸς καὶ ἀφθαρτος χώρος μετανοίας, ἀγνισμοῦ καὶ ἀδιαλείπτου ὑμολογίας τοῦ Κυρίου.

'Αλλὰ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ἑορτίου χαιρετισμοῦ ἀποτελεῖ χρέος τιμῆς καὶ ἱστορικῆν ὀφειλὴν ἡ ἀναγνώρισις, ὅτι θερμαὶ καὶ πλούσιαι εἶναι αἱ πρὸς τὸ "Αγιον "Ορος ἐκδηλώσεις τῆς στοργῆς, τῆς μερίμνης καὶ τοῦ ἐμπράκτου ἐνδιαφέροντος τοῦ 'Ελληνικοῦ Κράτους. 'Ο Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, ὁ 'Ορθόδοξος Βασιλεὺς τῶν 'Ελλήνων, καὶ οἱ πολιτικοὶ καὶ πνευματικοὶ ἀρχόντες τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν 'Εθνους περιβάλλον μετ' εὐλαβοῦς στοργῆς καὶ καλύπτουν δι' ἔργων ἀγάπης τὸν 'Ιερόν "Αθω καὶ τὴν καλλινικὴν Χορείαν τῶν ἀσκητῶν του.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἐπὶ θύραις νέου ἐνιαυτοῦ τὸ "Αγιον "Ορος, ἱερὸν θυσιαστήριον τοῦ 'Ορθοδόξου Μοναχισμοῦ, ἃς δοξάζῃ, μετὰ ἔντασιν καὶ πύκνωσιν τῆς πνευματικῆς λάμψεως του, τὴν Παναγίαν 'Εφορον, τὴν Πυλωρὸν καὶ Προστάτιδα τῆς 'Ιεράς Χερσονήσου.

'Απὸ τῶν κλιτύων τοῦ ὑψικαρήνου "Αθω ὁ γαλήνιος τῶν 'Αγιορειτῶν Μοναχῶν κόσμος ὑποδεχόμενος τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἐπὶ θύραις νέου ἐνιαυτοῦ στρέφει τὴν εὐλαβῆ ἀναφορὰν του καὶ τὴν ἔκφρασιν τῆς υἱικῆς ἀφοσιώσεώς του πρὸς τὴν Α.Θ. Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ.κ. 'Αθηναγόραν, τὸν πνευματικὸν ἐπόπτην τοῦ 'Αγίου "Ορους, καὶ τὴν πρωτόθρονον Μεγάλην 'Εκκλησίαν, ὑφ' ἧς τὴν κανονικὴν δικαιοδοσίαν καὶ τὴν ὑπάτην κηδεμονίαν διατελεῖ τὸ "Αγιώνυμον "Ορος. 'Απὸ τὸ θάρρος καὶ τὴν παρησίαν τῆς Σεπτῆς Κορυφῆς τῆς 'Ορθοδοξίας ἐμπνεόμεθα καρτερίαν καὶ πίστιν καὶ διαπλέοντες πέλαγος θλίψεων καὶ ὀδυνῶν ἀναφερόμεθα μετ' εὐλαβείας πρὸς τὸν Σεπτὸν Προκαθήμενον τῆς 'Αγιωτάτης Οἰκουμενικῆς 'Εκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐν τούτῳ καθαρὰν ἀκούομεν τὴν φωνὴν τοῦ Χρυσοστόμου : «δέχεται τραύματα καὶ οὐ καταπίπτει, κλυδωνίζεται, ἀλλ' οὐ καταποντίζεται· χειράζεται, ἀλλὰ ναυάγιον οὐχ ὑπομένει· παλαίει, ἀλλ' οὐχ ἠττάται· πυκτεύει, ἀλλ' οὐ νικάται...». Πανοσιολογιώτατοι Γέροντες,

'Η 'Ελλάς καὶ ὁ "Αθως ἐν ἀγαλλιᾷσει ψυχῆς, ἐν χαρᾷ πνεύματος καὶ ἐν διαθέσει ἀγάπης καὶ εἰρήνης Χριστοῦ ἑορτάζοντες τὴν χαρὰν τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου καὶ πορεύονται πρὸς τὸν Νέον ἐνιαυτὸν ἐν πνεύματι πίστεως, ἀρετῆς καὶ εὐλαβείας.

'Ερωσθε ἐν Κυρίῳ

Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΘΡ. ΡΟΥΝΗΣ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ίερά Μητρόπολις Νικοπόλεως και Πρεβέζης

Έχοντας υπ' όψει τὰ άρθρα 46 και 47 τοῦ Α.Ν. 2200 τοῦ 1940 (περὶ Ἱερῶν Ναῶν και Ἐφημερίων) κλοῦμεν τοὺς βουλομένους και ἔχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικὰ πρὸς κατάληψιν τῆς χηρευούσης β' θέσεως ἐφημερίου Ἁγίου Δημητρίου Νεοχωρίου-Κάμπου.

Ἐν Πρεβέζῃ τῇ 22α Νοεμβρίου 1966

† Ὁ Νικοπόλεως, Πρεβέζης και Φιλιππιάδος ΣΥΤΤΑΙΑΝΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Μεσσηνίας

Έχοντας υπ' όψει τὰς διατάξεις τῶν άρθρων 46, 47 και 48 τοῦ Α.Ν. 2200)40 (περὶ Ἱερῶν Ναῶν και Ἐφημερίων) και προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν : 1) Ἁγίου Νικολάου Πεταλιδίου, 2) Ἁγίου Δημητρίου Πεύκου (Μπάλα) και 3) Ἁγίας Κυριακῆς Βασιλάδας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους και ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα πρὸς κάλυψιν τῶν ὡς ἄνω κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νόμιμα και κανονικά δικαιολογητικά ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ ὑποψηφίου.

Ἐν Καλαμάτῃ τῇ 23ῃ Δεκεμβρίου 1966

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Διδυμοτείχου και Ὁρεστιάδος

Έχοντας υπ' όψει τὰ άρθρα 46, 47 και 48 τοῦ Α.Ν. 2200)40 (Περὶ Ἱ. Ναῶν και Ἐφημερίων), ὡς ἐτροποποιήθη και συμπληρώθη και διὰ μεταγενεστέρων Νομοθετικῶν Διαταγμάτων, προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν Ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν ἐνοριακῶν Ἱ. Ναῶν Δικαίων και Κυριακῆς καλοῦμεν τοὺς βουλομένους και ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱ. Κανόνων και τῶν Νόμων τοῦ Κράτους προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα πιστοποιητικά.

Ἐν Διδυμοτείχῳ τῇ 30ῃ Δεκεμβρίου 1966

† Ὁ Διδυμοτείχου, Ὁρεστιάδος ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Μαρωνείας

Πρὸς τὸν Ἱερομόναχον Ἀγαθάγγελον Πεδιάδιτην ἀγνώστου διαμονῆς

Καλοῦμέν σε, ὅπως τὴν 10ην Φεβρουαρίου ἐ.ἔ. ἡμέραν Παρασκευῆν παρουσιασθῆς ἐνώπιον ἡμῶν ἐν Κομοτηνῇ και ἐν τῷ Γραφείῳ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, ἵνα ἀπολογηθῆς ἐπὶ ἀποβολῇ τοῦ ἱερατικοῦ σχήματος, ἄλλως θέλουσιν ἐνεργηθῆ τὰ νόμιμα.

Ἐν Κομοτηνῇ τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου 1966

Ὁ ἀνακριτῆς
Ὀικον. Σπυρίδων Μαυροφόρος

Ίερά Μητρόπολις Σάμου και Ἱκαρίας

Έχοντας υπ' όψει 1ον) τὰ άρθρα 45 και 47 τοῦ Α. Νόμου 2200/1940 (Περὶ Ἱερῶν Ναῶν και ἐφημερίων) ὡς οὗτος ἐτροποποιήθη και συμπληρώθη μεταγενεστέρως, 2ον) τὰς διατάξεις τοῦ Α. Νόμου 536/1945 (Περὶ ρυθμίσεως τῶν ἀποδοχῶν τοῦ Ὁρθοδόξου Ἐφημεριακοῦ Κλήρου τῆς Ἑλλάδος) και 3ον) τὸ ἄρθρον 28 τοῦ Α. Νόμου 540/1945 (Περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως), προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὰς κάτωθι κενὰς ἐφημεριακὰς θέσεις τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐπαρχίας, ἥτοι 1ον) τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ «Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου» τῆς Κοινότητος Κοντακεϊκῶν Σάμου, 2ον) τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγίου Νικολάου» τῆς Κοινότητος Κομμεϊκῶν Σάμου και 3ον) τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ «Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου»

τῆς Κοινότητος Χρυσοστόμου Ἱκαρίας, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Α.Ν. 2200, 1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν και ἐφημερίων» ὀριζόμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Σάμῳ τῇ 2α Ἰανουαρίου 1967

† Ὁ Σάμου και Ἱκαρίας ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν και πάσης Ἑλλάδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

† Ὁ Ἐλασσῶνος ΙΑΚΩΒΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ναῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν:

Δρχ. 50, 75, 100 ἐτησίως.

Λοιπῶν Ναῶν Ἐπικρατείας:

80 ἐτησίως.

Ἐξωτερικοῦ: δολλάρια 8.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδοσίου Σπεράντσα, Νὰ τεθῆ ἐπὶ τὴν λυχνίαν.

Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Παντελεήμονος, Τὸ Ν.Δ. 4589/1866 ἐν σχέσει πρὸς τοὺς Ἱ. Κανόνας.

Παν. Τρεμπέλα, Ἡ ἐν Βελιγραδίῳ Πανορθόδοξος Διάσκεψις.

Μητροπολίτου Ζιχνῶν και Νευροκοπίου Νικοδήμου, Ζητήματα ἐκκλησιαστικῆς δεοντολογίας.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικά χρονικά.

Προκηρύξεις.

ΜΟΝΟΤΥΠΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΤΣΙΡΩΝΗ

Μενάνδρου 4 — Ἀθήναι — Τηλ. 311.121

Υπεύθυνος Τυπογραφείου Γεώργιος Σ. Χρυσάφης

Ἰασωνίδου 22, Σούρμενα Ἑλληνικοῦ.